

يوللىغۇچىدىن: ئاتاقلىق ئۇيغۇر شائىرى ۋە تارىخچىسى موللا شاكىر ئۇيغۇر كىلاسسىك ئەدەبىيات ۋە تارىخ سەھىپىسىدە كۆزگە كۆرۈنگەن تۆھپىسى بار شائىرلاردىن بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

موللا شاكىر 1802- يىلى تۇغۇلغان بولۇپ، ۋاپاتى توغرىلىق ئېنىق مەلۇمات يوق، " زەپەرنامە " ئاپتونىمىنىڭ يىرىك ئەمگەكلىرىنىڭ بىرى بولۇپ، بۇ ئەسەرنىڭ بىرنەچچە خىل قوليازما نۇسخىسى ساقلانماقتا. بۇ داستاندا ئاقسۇ خەلقىنىڭ مانجۇ ئىستىباداتلىرىنىڭ زۇلمىغا قارشى كۆرسىتىشى ۋە باتۇرلارچە ئېلىپ بارغان ئۇرۇشلىرى تەسۋىرلەنگەن بولۇپ، بىز بۇ قېتىم بۇ ئەسەرنىڭ " ئاقسۇ ئەدەبىياتى " ژۇرنىلىنىڭ 1981- ۋە 1982- يىللىق سانلىرىدا تونۇشتۇرۇلغان نۇسخىسى ئاساسىدا تور بېتىمىزگە يوللىدۇق. بۇ نۇسخىدا ئەسلى ئەسەرنىڭ تىلىغا سادىق بولۇش ئاساسىدا بۇرۇنقى ئۇيغۇر ئېلىپبەسىگە كىرگۈزۈلمىگەن " ئۆ، ئۇ " ھەرپلىرى ھازىرقى ئىملا قايىدىسى بويىچە قوشۇلغاندىن سىرت، ئەسلى ئەسەردە ئىزاھات بېرىلگەن سۆزلەر قىزىل رەڭ بىلەن بېرىلىپ يان تەرىپىگە ئىزاھاتى بېرىلدى. ئۇنىڭدىن باشقا سۆز ئىبارىلەر ئۆزگەرتىلمەي ئەينى بويىچە بېرىلدى.

ھۆرمەت بىلەن: ئورخۇن ئۇيغۇر تارىخى تور بېتى

ئەسەرنىڭ ULY يېزىقىدىكى نۇسخىسى:

<http://www.biliwal.com/GoogleTap_SG_post_t_1524.html>

سىرىلىك USY يېزىقىدىكى نۇسخىسى:

<http://emer.narod.ru/Molla-Shakir_zepername.html>

زەپەرنامە

موللا شاكىر

تورغا يوللىغۇچى : ئورخۇن ئۇيغۇر تارىخى توربېتىدى Yawuz ئەپەندى

موللا شاكىر ئۆز زامانىسىدا ئۆتكەن مۇئەللىپلەر ۋە شەرق يازغۇچىلىرىنىڭ ئادىتى بويىچە " زەپەرنامە " داستانىنى باشلاشتىن ئىلگىرى " ھەمد " ۋە " نائىتلەر " نى يازغاندىن كېيىن داستاننىڭ بىر بۆلۈمىنى قوزغىلاشقا باشچىلىق قىلغان خوجىلارنىڭ تارىخىغا بېغىشلاپ شۇنداق يازىدۇ:

مۇبارەك ئاتى ئاتى خۇاجە سەيىد جاما،

ئۇلۇغ كىشى مەنىسىدە

ئولەرقۇتتى ئەقتاپ ساھىپ كامال.

ئادەمنىڭ ياخشىسى

بەشارەت بېرىپ ئەردى خەيرى بەشەر،

دندى چىنى ماچىنغا ئەيلەڭ سەپەر.

بار ئەرمىش بۇ ماچىندا شەھرى كېتەك،

قىرىق شەھەر دېدى بەزىلەر قىرىق يەك.

دۇئا بىلەن ئەيلەڭ ئۇلارنى ھالەك،

توپا ئاستىدا

ھەممە قەۋمى بەد قاغۇسى زىرى خاك.

ئاقسۇنىڭ بۇرۇنقى نامى

بارۇرسىز مازار تاغ بىلە ئەردەۋىل،

ئۆتەر ئۆمرىڭىز دەۋرى ئون ئىككى يىل.

كى ئاباد ئېتىپ ئەيلەڭىز خانقاھ،

.....

بولۇر ئول زەمىن مەنزىلى تەكپەگاھ.

.....

ئاتا ئەيلىمگەي ھەق ساڭا بىر ئوغۇل،

كۆڭۈل بولماغاي شادلىقتىن مۇلۇل.

مۇبارەك ئاتى مەۋلەۋى ئەرشىدىن،

دىن يولغا باشلىغۇچى

ئۆزى قۇتپدۇر مۇرشىدى راھىدىن.

مۇسۇلمان بولۇر تاغدا تۇغۇلۇق تۆمۈر،

بولۇپ ئەھلى ئىسلامدا ئەتكەي ئۆمۈر.

ئىلە شەھرىنى دىنى ئىسلام ئاچىپ،

جەھان سەپپەسىگە جاۋاھىر ساچىپ.

ئىلەنىڭ ئاتى ئەردىكى بولغۇسۇن،

بايان ئەيلەين مەخپى سۆز قالماسۇن.

ئۇلار مەنزىلى بولدى بولدى شەھىرى كۈسەند،

بولۇپ مەخپى سۆزلەردىن ئاگاھسەن.

كۈسەندنىڭ ئاتى بولدى ئاندىن كۇچا،

تايانچ بازا، قورغان، قەلئە

كۇچادا بولۇر مەنزىلى تەككە گاھ.

كۇچا شەھىرىنىڭ چۆرەسى تاشدۇر،

خوجام مەنزىلى كىم چاھار باغدۇر.

كۇچا شەھىرىدە شاھى ئالىي جاناپ،

تولۇق قىلدى مەشرىقىدا ئول ئاپتاپ.

گەھى ئەيتۇر ئەردى خالايققا دەرس،

سۆزنىڭ قىسقىسى

مۇرىد تەربىيەت ئەيلەدى ئەلغەرەز.

بۇگۇر، كورلا ۋۇ شەھىرى تۇرپان، قۇمۇل،

قىلىپ جانۇدىل بەيئەتنى قوبۇل.

كۇچا شەھىرىنى ئەيلەدى پايتەخت.

قىلىپ پادىشاھلىقنى ئولنىڭ بەخت.

يانا كاشغەر، ياركەندۇ، خوتەن،

تۇتۇپ يارلىقنى ھەممە جانۇ تەن.

يانا شەھرى بەر - بەر بىلەن ئەردە ۋىل،
ئوچتۇرپاننىڭ ئەرەپچە ئىسمى

تۇرۇپ خىزمەتتە ھەممە جانۇ دىل.

*****

كەل ئى ۋە ئىزگۈي بىر سۇخەن سازقىل،

قىلىپ قىسسە كۆتە سۆزۈڭ ئازقىل. قىسقا

كى يۈز يەتمىش ئۈچ يىل سەككىز شەھەر،

خەلق ئۈستىدە تاپتى مەنچىڭ زەپەر.

بۇ مۇددەتتە مەنچىڭلار، قالماق سوراپ،

رەئىيەتنى قىلدى ئۇلار بەك خاراپ. پۇقرا، خەلق

كېتىپ ئىلگىدىن شۇنچە مۇددەت ئۆتۈپ،

خوجاملارغا كەلدى پەلەك چۆرگۈلۈپ.

كېتىپ ئاتمىش بەشتە قالماق تامام،

كى يۈز سەككىزدە بۇ مەنچىڭ مودام.

قاتتىق جەڭ

جاھانگىر كېلىپ ئەيلەدى جەڭگى سەخت،

بۇل كاشىغەردە قالدى ھەممە تاغۇ - تەخت.

يانا قىلدۇرۇپ كالا بىلەن مۇنار،

بۇ كاشىغە زېمىنغا كېلىپ ئۇچ قاتار.

قاچىپ كەتتىلەر يايىداغ ئاتقا مېنىپ،

بۇ ئالتۇن، كۈمۈشنى مەنچىڭغا بېرىپ.

*****

پېقىرغا دېدى بىرنەچچە يارى خاس،

نەچە ئەھلى بەزمى جاۋاھىر شۇناس.

قىلىنسا بۇ جەڭنامىنى بىر كىتاب،

ئوقۇغان ئىشتىكەنلەر تاپقاي ساۋاپ.

ئۆمۈردە باقى يوق، بۇ پانى جاھان،

دۇنيا

قالۇر دەھردە ئۇشۇبۇ نام - نشان.

ئۆزۈم ھەم قېرى، ئاجىزۇ - بى قوبۇل،

مىزاجىم زەئىپ ئەردى تەبىئىم مولۇل.

بۇ سۆز نەزىم قىلغۇنچە يوقتۇر جامال،

پارامۇش = ئۇنتۇتقاق. كەنگ = گاچا. لال

بۇ زېھنىم پارامۇش ئۆزۈم كەنگ لال.

= تىلى كالۋالاشماق

سۆزۈمدە گەر بولسا سەھۋۇ، خاتا،

بولۇپتۇ كەرەم بىرلە قىلغىل ئاتا.

كىتابىمغا قويدۇم " زەپەر " نامە ئات،

تىزىم نەزىمگە سۆزنى بائىشقات.

*****

نەسبەت قىلغۇچى. رىئايەت

كەل ئى ۋە ئىزىنگۇي ئەيلىگىل راۋىيان،

قىلغۇچى

قىلىپ ئاقسۇدىن بىر داستان.

بۇزۇلمىش بىر ۋاقتىدا شەھيار، كۇچا،

قارشى چىقماق

كۇچاردىن خۇرۇچ ئەيلەدى بىر خوجا.

شۇ چاغدىكى مەنچىڭنىڭ بىر

بۇ ئامبان ئىشتى بىر يەڭلىغ خەبەر،

ئامبىلى

تەشۋىش

ئىچىگە توشتى ئۇنىڭ بىر شۇرى شەر.

ھېكىم بەگنى قىچقىر، دېدى شۇل زامان،

قاراڭغۇ كۆزىگە بۇ روشەن جاھان.

دىدى، ئى سايد بەگ ئىلاجىنى قىل،

بايان ئەيلە بىزىلەرگە روشەن دەلىل.

ئەركەك شىر، باتۇر مەنسىدە

چىقىپتۇ شۇ كۈنلەردە بىر شىرى نەر،

بارابەر بولۇرغا قېنى ياخشى نەر.

مابادا چىقىپ باي ۋە سايرامغا،

كېلۇر ئاقسۇغا سۈيەدىن شامغا.

يىغىلدى ھەممە ئەھلى سەردارى چىن،

كېڭەش - مەسلىھەتلەر قىلدىلەر ئانچۇن.

كى دارىن غالداي دالۋىيەسى،

فېيە، چىڭشا يۈن، زۇڭخيا ۋۇ شوپەسى.

ھېكىم ئىشكئاغا، غەزنىچى، شاڭ بېگى،

بۇ ئىشغۇلۇ دىۋان، مىراب مىڭ بېگى.

كېلىپ بىر تەرەپتىن چېرىك ئامبانى،

بۇ سۆز چىن مۇدۇر، بارمۇدۇر يالغانى.

بۇ ئامبان دالۋىيە چېرىك خۇمەس،

بۇ تاشلاڭ بولۇپتۇ ھېلى نان يىمەس.

كېلىپ باي سايرامدا چېرىك يىغار،

ئۇلار پاشا ئەردى بولۇپ ئەمدى مار.

بۇ ئونباش بىلەن قوشتاي يانجىدىن،

يۇقارقىلار باي ناھىيىسىدىكى يەر ناملىرى

بۇ نە بېيۇت، دابانچى، شاختۇرا كانچىدىن.

—— تاييارلىغۇچىدىن

دېدى خۇنرىزىلەر كەلسە لەشكەر يىغىپ،

بارابەر بولۇر ئالدىغا كىم چىقىپ.

دېدى سايد بەگ ئىلاجى نەدۇر؟

بۇ ئەيىغان سۆزۈڭنىڭ جاۋابى نەدۇر؟

بۇ قۇربان بىلەن ئەيىباۋاڭ - ئەيىۋۇپ قېنى؟

بۇ زىۋازلەر يوق قىلىپتۇر ئېنى.

بۇ تۇنگان بىلەن چەنتۇ بولدى شېرىك،

ئۇلار ئەمدى قويمايدۇ بىزنى تىرىك.

ئەگەر ئاقسۇدا بولسا ئەيىۋاڭ ھايات،

قىلۇر ئەردى بىزنى غەمدىن نەجات.....

جەنۇپتىكى ئالتە شەھەر.

بۇ نەنلۇ ۋە باچىڭدا جۇڭۋاڭ ئىدى،

سەككىز شەھەر

ئاجايىپ

بىلىشلىك ئەجەپ تۇرپە دانا ئىدى.

بېجىنگە بېرىپ خاننى كۆرگەن ئۆزى،

بۇلغانماق

كى تۇپراققا ئاغۇشتە ئايدەك يۈزى.

ئۇلۇغ خاننىڭ ئالدىدا كۆپ ئىستىبار،

كى چىن كۆڭلى بىرلە ئىدى بىزگە يار.

بېجىندە بولۇپ جۇڭشى خان قىلدى ياد،

كى دۇۋاڭ ئاكا ئەيلەگەن ئىلتىپات.

كى شاڭيۇڭ ئەنى تۇتقان ئەردى ئەرز،

ئىدى ساھىبۇل ئەقىل ساھىپ تەمىز. ساھىبۇل ئەقىل = ئەقىل ئىگىسى ساھىپ تەمىز =
پەرق قىلغۇچى دانا

كى خاندىن كېلىپ خالتە ساۋغەسى،

كېلىپ يانبۇدىن ئوتتۇز ئالتىسى.

كىيىملىك كىلۇر خانغا كۇچۇڭ تاۋار،

كى چوڭ ۋاڭلىغى پىسسە ۋۇ تاجىدار.

بۇ تۇڭچى ئۇنىڭ قەددەنى بىلمەدى،

بۇ چانتۇ دەپدى، كۆزىگە ئىلمادى.

كى خان قاشىدا ئەردى دانا ۋەزىر،

بۇ مەنسەپ بېگىگە ئىدى دەستىگىر.

بۇ كەلگەن خەتنى ئوقۇپ ئاشكار،

بۇلار ھەممىسى يىغلاشپ زار- زار.

بولۇپ جەمئىي ئۇلار باردى بۇتخانەگە،

سېرىن ئەيتىمادى بەلكى ھەمخانەگە.

ھەممە ئۇشبۇ ماتەمدە تۇتتى ئازا،

بۇغەم - قايغۇ ئەندىشە بولدى غىزا.

ھەممە بۇز ئىگىن بىلەن ماتەم تۇتۇپ،

ساما سالدى گويىكى ئىتتەك ھۇلۇپ.

بۇ ئۆلگەنلەر ھەققىدە پوجاڭ ئاتىپ،

بۇ دارىنلەرنىڭ ئەمدى باشى قاتىپ.

ئەزىز خان بىلەن چاڭلۇڭ جانىن قېنى،

بۇ دۇۋاڭ بىلەن شاڭخۇڭ، تۇڭچى قېنى.

بۇ ئۆتكەنلەرنى يىغلاشپ قىلدى ياد،

مىسالى بۇ كوھنە جاھاندۇر رابات.

ئەزەلدىن دەپدى بۇ جاھان بىۋاپا،

بۇ ئۆمرۈمدە دۆلەتتە يوقتۇر ۋاپا.

پايدا

نەدۇر يىغلاماقتىن بىزلەرگە سود،

بولمىدى

جاھاندا ھەممە بولدىيۇ ھەم نەبۇد.

كى ئەيۋانغا قىلىپ ئەردى ئادەم سېنى،

تاپىپ تاجلىق ئالدىڭىز تەختىنى.

بولۇپ ئەردى كاشىغەرگە قۇتلۇق ھەكىم،

بۇ يەڭلىغ بولالىغان ئەمەس ھىچكىم.

بۇ دۆلەتنى ئەيۋانغا خىزمەت قىلىپ،

دېدى تاپتىڭىز ماڭا ئىززەت قىلىپ.

ئۇلۇغلارغا خىزمەتنى قىلغان كىشى،

بۇ يەڭلىغ بولۇپتۇر ئىننىڭ كاج ئىشى.

بۇ ئامبان ھېكىم بەككە قىلدى سوئال،

سورايىمەن دېدى ئەيتىڭىز بىمالال.

دېدى ئى ھېكىم بەگ ئاتاڭ كىم ئىدى،

نە يەردىن بۇ مەنەسەپنى تاپقان ئىدى .

ھېكىم بەگ ئاتاسىن قىلالماي بايان ،

جاۋابىن بېرەلمەي باقىپ ھەرقايان .

باشىن ئىرغىتىپ قاشىن تەۋرەتىپ ،

بۇ ئامبان كۈلۈپ ئۇل زامان سۆز قاتىپ ،

دېدى ئى سايدى راستىنى ئاڭلادىم ،

ھېكىملىقنى باشتىن ساڭا شاڭلادىم .

دېدى ھېكىم بەگ خۇدانىڭ ئىشى ،

ھەجەپ كاجگۇندۇر پەلەك گەردىشى .

بۇ دارىن ھېكىمنى قىلىپ ئىمتىھان ،

بىلۈمەن دېدى راستىن قىل ئايان .

*****

كۇچاردا ئاتام ئەردى شەيخى مازار ،

قەلەندە رچىلىكتە يۇرۇپ خارۇ - زار .

ۋە لېكىن سەھەرلەردە بىدار ئىدى،

ھەمىشە مازارلاردا يىغلار ئىدى.

بەختسىز

ھۈنەر يوق، ئاتام ئەردى بىر نامۇراد،

مىنەرگە تاپالماي ئېشەك بىرلە ئات.

تېرىلغۇ قىلۇرغا قېنى يەرۇ، سۇ،

كۈلانى كىيىپ دەرى ئىدى ھويى ھو.

كى ئارام ئالالماس ئىدى بىر سەلىم،

قولدا ھاسسى يېنىدا چىلىم.

ئىشى دايمى بەك، تاماكو چىكىپ،

تىرناق بىلەن چىكىپ

قولدا راۋابىنى ناخۇن چىكىپ.

ئوقۇر ئەردىلەر ئاشقانە غەزەل،

خۇدا

بۇ يەتلىغ ياراتمىش ئانى لەم يەزەل.

باشدا كۇلاھى قولدا سوتا،

كۆڭۈلدە خۇداغا قىلىپ ئاھۇ ۋاھ.

بۇ دارىنغا ئەينى ئاتامغا يوق ئىش،

كى مېنەت بىلەن ئۆتكۈزۈپ يازۇ - قىش.

سايد بەگ قىلىپ سۆزىنىڭ راستىنى،

يوشۇرماي كۆرۈپ ئەردى جان دوستىنى.

بۇ ئامبان كۈلۈپ بارچە تۇرغان سىپاي،

تىزىغا قاقپ ئەيدىلەر ھاي - ھاي.

كى بىزلەرگە قىلدى ھېكم راستلىق،

دېدى راستلىق مەردى شاھبازلىق. يۈرەكلىك، باتۇر

خۇدايىم پادىشاھنى گادا،

گادا گاھدا ئەيلىگەي پادىشا.

*****

نوكتەدان = زېرەك، ئەقىللىق

كەل ئى نوكتەدان بىر سۇخەن سازقىل،

سۇخەن = سۆز

باشلىماق

قىلىپ دەستان قىسسە ئاغازقىل.

ئاتاسى سايدىنىڭ ئىدى توختى شاھ،

مەمەت تاجى بەككە ئىدى ئول تاغا.

كۇلانى قويۇپ كەيدىلەر موزانى،

كۆرۈشكەم بۇ بەد ئەسلى مەي گوزانى.

ئاناسنىڭ ئاتى بى راببىدۇر،

تەلەيدىن ئۆزى مەقسىدى كەئىبەدۇر.

پەنج ۋاقت = بەش ۋاق، نامازدىن

ئۆزى پەنچى ۋاقت دائىما سەۋم ئىدى،

كەنايە سەۋم = روزا

نەۋم = ئۇيغۇ

كېچىلەردە بىدارۇ بىنەۋم ئىدى.

ئاتانىڭ دۇئاسىنى قىلدى قوبۇل،

خۇدايىم ئاتا قىلدى ئىككى ئوغۇل.

قۇتلۇق بەگ، سايد بەگ بۇ ئىككى ھېكەم،

بولۇپ شاھلىق تەختىدە مۇستەقىم.

ئاتاسى بولۇپ كاشغەردە ۋاپات،

ئاناسى يۈرۈپ ئەردى ئۆلمەي ھايات.

كى ھاكىم بولۇپ ئاقسۇغا شاھ سايدى،

ئۇدادىن بولۇپ بەخەبە شۇم پەلىدە.

ئىچىپ كەركۈنى ئوردا ئىچىرە ئارقا،

كى مەيخادەلىق بىرلە توم - تارقا.

ھاراقكەشلىك

پىستۇ   زالالەت = ئازغۇنلۇق

زىناۋۇ زالالەتدە پىستۇ پۇجۇر،

پۇجۇر = ئەخلاقسىزلىق، بۇزۇقچىلىق

زىيان

يېتىشتى ئاخىرى دەۋلەتكە پۈتۈر.

تاپىپ ھەركۈنى ئوردا ئىچىرە جالاپ،

جالاپ بىلەن يەيدۇ تا ئامۇ كاپاپ.

نامازۇ نىياز بىرلە يوقتۇر ئىشى،

بولۇپ زۇلمى ناھەق ئىنىڭ قىلمىشى.

قىلىپ ئاشكارە بۇ پىستۇ پاساد،

ماتائىي شەرىئەتنى قىلدى كاساد.

بۇ شەرىئى سەربىگە بويۇن تولغادى،

ئەزىزانە ئاقسۇ ئۇنى قوغلادى .

ئاناسى نەسبەت قىلىپ يىغلادى ،

دىگەن سۆزلەرنى قوبۇل تۇتمادى .

يوق ئەردى ھېكەم بەگدە دەستۇرخان ،

رېزادۇر ئەگەر نان ئۈچۈن چىقسا جان .

خۇبى يامان

ئۆزى تۈندە خۇي پاسقۇ ھەم بېخىل ،

مانەندى = ئوخشاش ، ئەبۇ

خۇبى پەيلى مانەندى ئەبۇ جەھىل .

جەھىل = يامان بىلەن نام چىقارغان ئادەم

نەسبەت قوبۇل قىلمادى شاھ سايدى ،

قەدىمدىكى زالىم پادىشاھلارنىڭ

بولۇپ ئالى مەرۋان ئالى يەزدى ،

ئىسمى

ئىش

ئەيتىپ بى ھايا سەگ خوجىلارغا ئوق ،

بۇ تەھقىق بىلىڭدىن - ئىمانى يوق .

كەل ئى موكتەدان ئۈگە سۆزلەرنى قوي ،

كېڭەش مەسلىھەتكە قىلىپ جۈستە جوي .

دۇشمەن

دىدى جۇڭشى بولدى ئىلاجى نەدۇر،
ئەگەر خوجا كەلسە ئۇرۇشماق كېرەك.
بۇ جاننىڭ بارىچە ئۇرۇشماق كېرەك.
ھېكىم بەگ دېدى ئۆزۈم جەڭچىمەن،
يېغى بولسا رۇستەم ۋە يا تەھمىتتىن.
قاراپ ئەيدى ئامبانغا سىزغەم يېمەڭ،
ئالۇر ئاقسۇنى ئۇشبۇ ئىشىڭىزدىن دېمەڭ.
بۇ شەھىيار، كۇچا كىچىك بىر قەلئەدۇر،
ئۇنىڭدىن نە ئەندىشە نە ۋەھىمدۇر.
بۇ ئاز خەلقنىكى جۇغى قانچەدۇر،
كېلەدۇر بۇ يەرگە جانى نە چچەدۇر.
تاغام كاشغەر تەختىدە ھۆكۈمران،
ئىكزۇم ئاقسۇغا پادىشاھى زامان.
تاپىپ خۇجانى مەن ئۆزۈم جەڭ قىلاي،

جاۋابىن بېرىپ مەن ئۇنى تەڭ قىلاي.

ھەممە كاشغەر، ياركەندۇ، خوتەن،

بۇ خان يارلىقىنى تۇتار جانۇ - تەن.

ئۇلار يارلىشىپ بەرسە بىزگە چېرىك،

بۇ دۈشمەنلەرنىڭ بىرسى قالماس تېرىك.

ئىلەدىن يېتىپ كەلسە قالماق سولۇن،

سۇ ئۈستىدە بولغاي ئۇلار بىر قۇيۇن.

بېجىنگە يېتىپ بارسا ئۇشۇ خەبەر،

ئۇ يەردىن يېتىپ كەلسە چېرىك ئەگەر.

ئەگەر چېرىك كەلسە بۇ لەنجۇ، شىجۇ،

دېدىلەر يېغى بىر تەرەپكە قاچۇ.

ناھايىتى كۆپ

يېغىلسا ئەگەر لەشكىرى بى گاران،

قۇتۇلماس بۇلاردىن قاچىپ ھېچقاچان.

بۇ تۇرپان قارا شەھەر، ئۈرۈمچى ماناس،

سان - ساناقسىز

بۇ يەردە چېرىك ھەددىدىن بېقىياس.

خەبەر ئاڭلىسا بىزگە لەشكەر كېلۇر،

بۇ شەھىيار كۇچالىق نە يەرگە بارۇر.

سايد بەگ دېدى ھۆددەنى مەن ئالاي،

بۇ دۈشمەنلەرنىڭ جانىغا ئوت قالاي.

بۇ دارىن تىزىگە سوقۇپ شۇل زامان،

بولۇپ مانجۇلار خۇدەمۇ شادىمان.

دېدى ئۇ ھېكىم بەگكە تۇتقىل ھاراق،

ئىچىپ بادە مەست بولدى تومتۇم قاراق.

بۇ ماتەم ئىشىن ئارقىغا تاشلىدى،

بۇلار قايتى باشىدىن ئويۇن باشلادى.

ھاراق

بۇ ئامبان قولغا ئالىپ بادەنى،

كى تانلاپ ھېكىم بەگ دىگەن سادەنى.

بۇ دارىن ھېكىم بەگكە تۇتتى ھاراق،

سايدى بەگ دېدى ماڭا كۆزۇقاراق.

سېنىڭ بار ئىكەن مۇنچىلىك ھىممەتنىڭ،

شجائەت بىلەن بار ئىكەن غەيرەتنىڭ.

ئۆزۈڭ سەن ئۇلۇغ خانغا لايىق كىشى،

بارابەر بولالماي ساڭا ھېچ كىشى.

بۇ ئامبان قىلىپ دەمبە دەم ئىلتىپات،

يېتىپ خىزمەتنىڭ، خانغا ھەم خانەزات.

ھېكىم بەگ قوپۇپ ئانچىنان مۈركىدى،

ئايغىن قۇچۇپ خوش بولۇپ يىغلادى.

ھېكىم بەگ ئۆزى مەردى شەھبازدۇر،

چېرىك نەيسىگە كۈمۈش ئازدۇر.

بۇ ساڭلاردا ئاشلىق قالىپتۇر ساسىپ،

يېغى كەلسە بىزنى مۇبادا باسىپ.

كۆكەردى بۇ ئاشلىققا، تۇشىدى مېتە،

بۇ كەلگەن چېرىكلەرگە قانداق يېتە.

ساسپ اردىن چىقتى ئاشلىق ئەرەق،

يېمەك تۆھپە بولغاي قىرىقتىن - قىرىق.

ھېكىم بەگ دېدى يۇرتدا ئاشلىق تولا،

تولادۇر بۇ ئاقسۇدا قوي ۋە كالا.

بىر مىڭ

چېرىك جەلبەسى يامبۇدىن يەك ھازار،

ئىنىڭ كورلاڭى بولسۇن ئون مىڭ تاغار.

بېرەي ئىككى مىڭ ئات، بەش مىڭ كالا،

بۇ جۇڭشى دىگەن يۇرتقا كەلگەن بالا.

كى مىڭ مىلىتقۇ يەتتە يۈز ئوق يانا،

تۆكۈپ خانداننى ئول بى ھايا.

كى بىر مىڭ قىلىچ، ئالتە يۈز نە يىزىسى،

ساداقە تىلىك. قارىغاندا

پەقىرىنىڭ ئۇلۇغ خانغا دۇر جۇڭلەسى.

خەنزۇچىدىكى 忠 خېتىغا تەققاس قىلىنغان ئوخشايدۇ (يوللىغۇچىدىن)

توپ - زەمبىرەك

بۇ تەپپو بىلەن ئالتمىش زەمبىرەك،

خەزىنەمدە دۇر ھەرنە بولسا كېرەك.

تۆگە

بېرەي يەتتە مىڭ مال، بەش يۈر شۇتۇر،

كى بىر مىڭ ئېشەك، تاپقانم ئۇبۇدۇر.

چېرىكنىڭ ئەگەر بولسا ھەركەم كۈسى،

بېرەر سايدى ھېكىم دوزەخ گۇندىسى.

ھېكىم بەگ بۇ سۆزلەرنى ئېيتقان ھامان،

بۇ ئامبان بولۇپ خۇررەمۇ شادمان.

خەت ئەيلەپ سېنى ئاقسۇغا ۋاڭ قىلاي،

يەنە بەيسە ۋۇ تاجىلىق شاڭ قىلاي.

بېرەر شەھەر ياكى

ساڭا ئاقسۇنىڭ مۈلكى بولسۇن جاساق،

رايونى بېرەر كىشىنىڭ نامىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىش

قىلالماي ئۆتۈپ ئەردى ئەھمەد ئىزاق.

قىسارسەن لەئەل جۇڭسى مارجاندىن،

كى كەيشەك تاپارسەن ئۇلۇغ خاندىن.

قىلىشتى بۇلار ئانچىنۇن كوپتىگۇي،

ھېكىم بەگ دېدى ئاقسۇنىڭ شەھىرى ئوي.

شەھەر پەستەدۇر ئۇشۇ دەريا ئېگىز،

نىچۈكتۇر بۇ ئىشنى خىيال ئەتسەن.

قويارلار يېغى كەلسە سۇنى ئاچپ،

شەھەردە تۇرۇپ بەرسە قىلغاي قەبەل، قامال

چېرىكنى ئالىپ مەن چىقاي دەرمەھەل.

چېرىك بىرلە سايرام، قىزىلدا ياتاي،

كى تاغشىن قىلىپ يولارنى باغاتاي. بۇ بەلكىم خاتىرجەم قىلاي

دىگەندىكى 放心 دىگەن سۆز بولۇشى مۇمكىن، ئەسلى ئەسەردە تاغشىن دەپ ئېلىنغان.

يېقىپ خۇيزانى باي، سايرامدىن،

توسۇپ ئالدىنى شالدىراڭ تاغدىن.

يېغىنى ئالۇرمىز سۇنى بەرمەسەك،

كى تاغشىن قويۇپ ئارقىدىن ئەپلەسەك.

قىلۇرمىز ئانى تەشەنلىكتە ھىلاك،

تومۇز كۈنلىرى بولغۇسى سىنە چاڭ.

ھېكىم بەگ قىلىپ سۆزلىرىنى ئادا،

بۇ تە ئىزىم تاۋازۇنىنى قىلدى بىجا.

بۇ ئامبان تۇرۇپ ئىرغىتىپ باشنى،

تۆكۈپ ئەبىر باران كۆز ياشنى.

سېنىڭدىن كېلۇر بىزگە كۆپ ياخشىلىق،

دېگەن سۆزلىرىنىڭ ياغۇ - سۈتتىن ئىللىق.

بۇ ئامبان دېدى بارما مەندىن يىراق،

جۇدالىق ئوتدا چېكىپ ئىشتىياق.

بۇ بەگلەردە يوق سەندىكى ئېتىقاد،

بۇ تۇنگان خۇنرىزى بى ئېتىقاد. خۇنرىز = قان تۆككۈچى بى ئېتىقاد =

ئىشەنچسىز

چېرىكنى ئالىپ بارما سايرام سىيان،

ۋە لېكىن ئارامىزدا تۇنگان يامان.

ئېرۇرسەن مېنىڭ تەن ئارا قۇۋۋەتەنم،

كى غەم كۈنلىرى مۇنسىم ئولپەتەنم.

ئىرۇرسەن تېنىم ئىچرە ئارام جان،

كىچىك ئۆي

بۇزۇق كۈلبەم ئىچرە يېڭى مېھمان.

جاھان باغى ئىچرە ئاچىلغان گۈلۈم،

قەپەس ئىچرە سايىرىغان بۇلبۇلۈم.

*****

دېدى سىز بارىڭ ئەمدى ئىشلەنچى خام،

تۇرۇپدۇر قىلۇر ئىشلىرىڭ ناتامام.

ئىككى يول توغامدا يولدا ياتىپ،

توسۇپ ئالدىنى كەلگەننى ئاتىپ.

سايدىد بەگ ئۇرۇپ ئانچۇنان لاپوقاپ،

بۇلاق

بۇ ئامبان قىلىپ چەشمە سىنى سىراپ.

بۇ ئامبان دېدى شەھەردە تۇنگانى بار،

ئەگەر بولسا شوخە يزە تۇنگانغا يار.

بەك قىيىن

بۇزۇلسا شەھەر بىزگە دىشۋار سەخت،

كېتۇر ئىلكىمىزدىن دېدى تاجۇ - تەخت.

ساناق

بۇلار ئەيلەدىلەر چېرىكىنى شۇمار،

ئىككى يۈز مىڭ

بۇ قالماق، مەنچىڭ دۇسەد يەكھازار.

مۇساپىر، مۇجاۋىر ئىدى يەتتە يۈز،

بۇ خەيلى سىپاھ ئەردىلەر ئىككى يۈز.

ئاشپەز

مىراخور، باكاۋۇل، بۇرچى، ئۆيچىسى،

يەنە ناغرا، كارناي - سۇنايچىسى.

كۆتەرتىپ بۇ كۈنلۈك تۇغ ۋە ئەلەم،

چالىپ ئالدىدا ناغرا ئاققارا ھەم.

كۆرپىچى

بۇ پەراش ئوتۇنچى بىلەن چايچىسى،

ھاپىزىلار كېلىپ بىر توققۇز نەغمىسى.

ھۈنەرۋەن

ھەممە ھۆرپەگەر خەلقى ئەھلى بازار،

ئۈچ مىڭ

بولۇپ مانجۇ، يەرلىك بازى سەھازار.

چېرىكى ئانىڭ مىڭدىن ئوشۇق،

ئۇنىڭ ئارقىسىدىن توشۇبدۇر توشۇق.

بۇ سۈكۈ قىماربازنى يىغدى تامان،

كىيەرگە ئىگىن جابدۇقى ئەردى كام.

تۆمۈرچىگە نەيزە قىلىچ ئەتتۈرۈپ،

ئەگەر ئەتمىسە باشقا تەپتۈرۈپ.

ھۆكۈم قىلدى بەرگىل تۆمۈر يا كۆمۈر،

دېدى ئۇستالار زايا ئەتتى ئۆمۈر.

قازانچىغا قۇيدۇردى قىرلىق چوماق،

ھەممە جابدۇغى پۈتتى يوق ئات - ئۇلاق.

ھېكىم بەگ دېدى دىۋانغا ئات چاپىڭ،

ئەگەر بەرمەسە گەردەنگە ياپىڭ.

نە يەردىكى ئات بولسا ئالدى تالاپ،

يۈرۈپ دوغىلار ئۆيۈم - ئۆيىنى بۇلاپ.

شەھەر ئىچىرە ھېچكىمدە ئات قويىمادى،

ئىت

ھارامزادە سەگ پۇل ئېلىپ تويىمادى.

قىماربازلارغا بەردى ئاتنى ئالىپ،

خالايقىلارنى يىغلاپ قاخشاتىپ.

يامانلارنى يىغدۇردى، كەتتى يامان،

يامانلار كېتىپ بولدى ئاقسۇ ئامان.

دېدى ئاقسۇنى بەرمەگە يىمەن قويۇپ،

تۇرۇپمەن بۇ ۋاقتلاردا جاندىن تويۇپ.

ئەگەر بۇ بۇلۇق كەلسا شەھىيار كۇچار،

يۈزمىڭ

مېنىڭ لەشكىرىم باردۇر سەدھازار.

بۇ ئامبان دېدى شەھەردە تۇڭگان تولا،

بېرىكىپ يوق ئەتسەك مونى ئەۋەلا.

بۇ خۇي - خۇيلارنىڭ ھەر بىرى شىرى نەر،

ئاستىن - ئۈستۈن

بىرى قانچە خەلقنى قىلۇر زىر - زەبەر.

دېدى شەھەر ئىچىنى بىسەرەمجان ئېتىپ،

قەست

چېرىك بىلەن جامغا يۇرۇڭ ئەزىم ئېتىپ.

سايدىبەگ بۇ ئىشقا نە تەدبىردۇر،

بىلالىم نە چارە، نە تەقدىردۇر.

ھېكىمغا دېدى كۆرسەتكەن مەسلىھەت،

تىنچلىق

قايۇ ئىشتا بولغاي ماڭا ئەمىنىيەت.

بۇ ئامبان دېدى ئايلىنىدۇر باشم،

خىيال ئەيلەسەم كۆزدە تۇرماس ياشم.

كېچە بولسا ئەمدى ماڭا ئۇيقۇ يوق،

بۇ سىنچاي، تاماكو بۆلەك تۆھمە يوق.

كىكىرتەكتىن ئۆتمەيدۇ ئەمدى غىزا،

تىرىك يۈرگەنمىگە بولۇپ نارىزا.

كۆڭۈل خوشلۇقى ئۈچ بالام، تەتىيم،

كى بۇنداق كېلىدۇر مېنىڭ تەلەپىم.

بۇ دارىن بۇ سۆزنى دېدى يىغلادى،

ئۆلۈمگە ئۆزىنىڭ بېلىنى باغلادى.

ھېكم بەگ دېدى ئەيلەدىم بىر خىيال،

بۇ خۇيخۇيىنى ئەمدى يوق ئەتمەك ماھال.

بۇ ۋاقتىدا چېرىك بىزدە بەك ئازدۇر،

بۇ تۇنگانلار مەردى شاھبازدۇر.

ھېكم بەگ دېدى نەچچە كۈن سەبىر ئېتىڭ،

جاھان تىنچلىقتۇر شەھەردە ياتاڭ.

دېدى ئەيلىگەيمەن بۇ ئىشقا ئىلاج،

مۇخا سەرپ ئېتەي قانچە بولسا خىراج.

سانايلى بۇ تۇنگانلار قانچە بار،

سانىماق

بۇ مەنچىڭلىنى ئەيلىگەيلەر شۇمار.

بۇلاردىن ئالىپ ھىيلە بىرلە ئەدەد،

كى بىزلەر تۇرۇپ سىزگە قورقماق نەھەد.

بۇ شاغلۇ ئىمامغا قىلدى جاكا،

ياشى ئۇكام دەپ قېرىنى ئاكا.

ساناپ ئۆتكۈزۈڭ خەلقىڭىز نەچچە بار،

كى بىر - بىر ئانى ئەيلەدىلەر شۇمار،

چوڭ ئەر كىشى

بۇ توققۇز يۈز ئوتتۇز يەتتە ئەردى كۇبار.

ھېكىم بەگ دېدى ئامبانغا سىز شۇك تۇرۇڭ،

كى ھىممەت قىلىپ بوشۇماي بەك تۇرۇڭ.

دېدى بۇ شەھەردە ئۇرۇشماق يامان،

بولۇرمىز دېدى يا ئۇيان، يا بۇيان.

دېدى مۇندا باردۇر بالا - بارقامىز،

بۇ تۇڭگان بىلەن سۇلھى قىلساق بولۇر،

ئاغا ياخشى ئەيتىپ ياراشساق بولۇر.

دېدى ئۇشۇ نەۋبەت سۆزۈمگە كىرىڭ،

بۇ تۇتۇلغان بىلەن ئەھدى پەيمان قىلىڭ.

دېدى سۈلھى قىلساق بولۇرسىز ئامان،

بۇ ئىشدا دېدى يوقتۇر ھىچبىر زىيان.

ئىلىدىن يېتەر بىزگە نۇرغۇن كۆمەك،

نەچچە كۈن دېدى سەبرى قىلماق كېرەك.

غەنىمەت تۇرۇر نەچچە كۈن بىزگە جان،

تاپىلغاي ھايات بولسا يۈزىڭ جاھان.

بۇ دارىن دېدى سەن ئاتا، مەن بالا،

كى بولغىل دېدى مەن ئىنە، سەن ئاغا.

ئىشتى بۇ ئامباندىن ئۇشۇ جاۋاپ،

كېلىپ قاش ئاتىپ تۇردى باشىن سىلاپ.

ھەرنى ئىشنى قىلۇرسەن ئۈزەڭ بىل دېدى.

ئۈزەڭنىڭ خىيالچە قىلغىل دېدى.

بۇ شاڭلۇ ئىمامغا بۇ سۆز دېدى،

بۇ سۈلھى قىلىشماقنى مەققۇل دېدى .

بۇ دارىن قۇيۇپ بەرسە سىزىلەرگە چاي ،

دېدى سۈلھى قىلساق بولۇر ھاي - ھاي .

كېڭەشتى بۇ تۇڭگانى بەردى جاۋاپ ،

ئۇرۇشسا ئىكۈۋ سۈلھى قىلماق ساۋاپ .

بېجىن خەلقى خۇيخۇيلار بولسا ياراش ،

ئەزەلدىن ئىكۈلان ئىرۇرمىز قاياش .

شەھەر ئوتراسىدا دېدى بۇ مازا ،

بۇ شىغرىن ئۆزى ئەيلىگەن خانىقا .

كى سىزنىڭ ئۈچۈن نەزىرىنى مەن بېرەي ،

تۈنەي بىر كېچە خانىقاغا كىرەي .

ئاتامدىن قىرىق مالىۇ ، سەككىز كالا ،

دېدى رەد بولۇر باشقا كەلگەن بالا .

كى مىڭ جىڭ گۈرۈچ ، جەمئىي يۈز جىڭچە ياغ ،

قالارغا ئوتۇنى يىگىرمە ئۇلاغ.

نانى ئىككى مىڭ، بەش تاغار سەبزەسى،

پەقىرنىڭ بۇدۇر ئاتاغان نەزەسى.

ئۇلۇغ داشقا سالىسۇن كالا بىرلە قوي،

بۇ پوكشكالىقۇ قۇيماق بىلەن يېدى بوي.

يىغىلدى بۇ تۇڭگانلار خاسۇتام،

بۇ شاڭلۇمۇ ئەزىزلىرى ھەم ئىمام.

بۇ ئەئىلەم بىلەن مۇپتىيۇ ھەم خەتپ،

بۇ قازى مۇدەررىس بىلەن مۇھتەسىپ.

بۇ ئىشان خەلىپە مۇئەزرىن، ئىمام،

ھەممە چوڭ - كىچىك ئەھلى قوۋمى تەمام.

يىغىلىپ ھەممە جەمئىي خەيلى سۇپاھ،

بۇ سۇلەي ئىشىغا دېدى مەرھابا.

كى سورۇن قىلىپ تارتتىلار ئابۇ - ئاش،

دۈشمەن گۇرۇھى

ئۇ دۇخە يلى بىر - بىرىگە بولدى ياراش.

سىپارە ئوقۇشتى ھەممە قارىلار،

پازىل = بىلىمدان

ھەممە پازىلۇ مۇتتەقى ھاجىلار.

مۇتتەقى = ئۆزىنى پاك تۇتقۇچى

دۇئانى تۈگەتكەندىن كېيىن

تالاۋەت قىلىپ بەئىدى خەتمە دۇئا،

تۇتۇپ ئەھدى قىلدى كالامى خۇدا.

بۇ تۇتقانلار بىلەن مانجۇقىلدى ئەھد،

قۇتۇلدى بۇ غەمدىن ھەممە ئەھلى دەرد.

بۇ قارى ئالىپ نەزرى يۈز سەركۈمۈش،

كۈمۈشتىن خوش بولۇپ قىلدى جۇش.

بۇ ئامبان يۈرۈپ ئەمدى بۇدخانەگە،

بۇتخانا

يېتىپ باردى يەرلىك سەتەمخانەگە.

بۇ غالدا يۇدالۋىيە بىرلە نىيۇن،

پىچىرچى، پىيە، زۇڭياۋۇ، چىڭشايۇن.

چېرىك ئامبانى بىرلە دالۋىيەسى،

يەنە باشقا شوييا ۋە ما لۇيەسى.

باردى بۇتنىڭ ئالدىغا تۇردى قاتار،

دېدى ئەپۇ ئېتىڭ بىزدىن ئۆتسە خاتا.

كى بۇت ئىرۇر ھەمە بۇتدىن ئەزىز،

يىكەن ئۈستىگە چاپلانغان بىر سېغىز.

بۇ تەخت ئۈستىدە ھەممەسىدىن بەلەند،

بېشى ئېگىز

ئىدى قەددى سۈرەتدە ھەم سەربەلەند.

باشى ئەردى گۈنەز، ئانىڭ ئاغزى غار،

بېلەك

ئىككى بازۇسى ئەردى شاخى چىنار.

سالنىغان قوساقتى ئانىڭ يامدەك،

مىسالى ئىككى كۆزى جامدەك.

تاۋانا ئۆزى، يۈزلەردۇر قىزىل،

قىزىللىق ئىرۇر سىرلانغان ئابۇگىل.

ئالتۇن

باشغا قويۇپ ئەردى زەررىنە تاج،

كۈچسىز

بۇ بۇت بى ماجال ئولتۇرۇپ نائىلاج.

ئاغا تەبىئەت ئەيلەگەن بىر ساقال،

تۇرار نەچچە بۇت ئالدىدا پايىمال.

بۇ بۇتلار تۇرۇبدۇر بۇ ئۆيلەردە زىچ،

تېگىگە ئانىڭ تىزغالى پۇختە خىش.

مۇنى سىرلاغان ئۆگزەسىدۇر ئېگىز،

بۇ ئۆي يوق زىلچە يا كېگىز.

بۇ ئۆيلەرنىڭ ئىچىدە ئېگىز - پەس سۇپا،

يانا تۆت تەرەپتە ئېگىز كۇرسى با.

قويۇبدۇر سۇپا ئۈستىدە كاتتا تەخت،

تۇرۇبدۇر بۇ تەخت ئۈستىدە يېرىم تەخت.

ئۇ شۇل بۇت ئىرۇر ھەممە بۇتتىن يوغان،

ياش

بۇ گۈن بەز مەسەللىك ئىرۇر نەۋ جاۋان.

نەچەسى ئانىڭ ئولتۇرۇپ كۇرسىدا،

نەچەسى يانا يانداشپ ياندا.

بىرىگە بىرى ئوخشاماس ياغزاسى،

قولدا تاماكو بىلەن غاغزاسى.

بۇتخانا

بەرەھمەن قويۇپتۇر، بۇ بۇتنى باقار،

شەيخى

قېنى باققانى ئاچ قويۇبدۇر باكار.

تۇرۇپ ئالدىدا، بەئزىسىدۇر ئۆرە،

بۇ چوڭ بۇت دېدىم ھەممىسىگە تۆرە.

ھەممە بۇت دېدىم قانچە دۇر ئى تاغا،

دېدىسى شى چى يا دېدىسى شى با. سى شى چى = 47، سى شى با = 48

بۇ بۇتلار تۇرۇبدۇر ھەممە تەشە، ئاچ،

بەدھنە ئىگىن يوق ھەممە يالاڭچ.

كى ھىچ تۆھمە يوق ساغزا، جىڭ موماسى،

كى يوقتۇر كېگىز، يوتقان - كۆرپەسى.

كۆرۈنمەي ئۆيدە چۆگۈن يە قازان،

بۇ ئاشلىق بىلەن رەڭگى بولمىش خازان.

يوق ئىركەن ئۇنى، ياغۇ ئاشلىق تۈلۈك،

ھەممە قوشنىدۇر يوق ئۆزىدە مۈلۈك،

زىمىستان سوغۇق بۇتلار قانداق قىلۇر.

نەچەسى ئۆز ئورنىدا توغلاپ قالۇر.

بۇلار چوڭ - كىچىك بۇتقا يىغلار ئىكەن،

باقالماي بۇ بۇتلارنى قىينار ئىكەن.

پۇتىدا ئۇنىڭ ئەردى زەرىن كەپش،

قويۇپ ئالدىغا نەچچە تۈرلۈك يېمىش.

شېكەردىن ياسالغان يېمەكلىكلەر،

بۇ نۇقلى پاتازا بۇقەندى گېزەك،

مەنپەسىلەر

تۇرار كۇرسى ئۈستىدە ئۇ بىر كىسەك.

بىرسى زېمىستاندا يالغۇپ ياتار،

بىرسى قوپالماي تالغۇپ تۇرار.

بۇلۇبدۇر دىدىم ئۇشبۇ بۇت نان يىمەس،

بۇ مانجۇلغا تىش يارىپ سۆزلىمەس.

يىمشىكە قاراپ باقمىدى بىر قىيا،

ئۇياتچانمىكىن قىلدى ئەلدىن ھايا.

بۇ قاتتىق يىمشىكە تىشى ئۆتمىدى،

دىدىم بۇ جەھەتتىن قاراپ باقمادى.

بۇ نۇقلى نابات بىرلە قويدى ئۈرۈك،

ئانى ھەم يىمەي ئولتۇرار بۇ ئۆلۈك.

ئۆلۈكتۇر دىسە ئولتۇرادۇر قاراپ،

يەنە بىر قولىدا يۈزنى سىلاپ.

ئانىڭدىن بۆلەك باردۇر نەچچەسى،

بۇ بۇتنىڭ ئىرۇر ئەبرى ۋە نەبرەسى.

بۇ بۇتدىن يىراق ئولتۇرۇپتۇر بىرى،

بۇ دەجىالننىڭ زىشتى رۇيدۇر تۇرى.

يۈزى سەت

قۇچاغدا دۇر سۈت ئېستىكەن بالا،

مۇنىڭدىن بۆلەك ئۆزگە بۇتلار تولا.

پۈكۈلۈپ

بېلى خەم بولۇپ ھەم ئارقامش باشى،

كى يىغلاپ تۇرادۇر ئاقادۇر ياشى.

بۇ بۇت خاتۇندۇر يا ۋە يا دەللىسى،

قېرىنىڭ ياندا تۇرار پەللەسى.

بۇ چوڭ بۇت ئولتۇرۇپدۇر قاراپ،

ولدا بالاسى بېشىنى سىلاپ.

بىكاردىن بىكار يىغلاماس بۇ خاتۇن،

سالارغا كىگىز يوق، قالارغا ئوتۇن.

دىدىم ئۇشۇ بۇت نامرات بۇت ئىكەن،

مۇڭا گۆر كىبەنلىك ئىككى ئات ئىكەن.

اتىغا تاپالمايدۇر ئارپا - بېدە،

كى توڭلاپ قالىدۇر تۇرار ئورنىدە.

يىمەيدۇ بۇ ئات ئوت، سامان يا بوغۇز،

ۋە يا ئورنىدىن تەبىرىمەيدۇ ھونۇز.

بۇ بۇتنىڭ يىمەككە يوق ئەركەن ئاشى،

ئۆلۈبدۇر بۇ خىزمەتتە تۇرغان كىشى.

بۇ بۇتتا كۆرۈنمەيدۇ بۇيى ساپا،

قىلالماس دىدىم ھىچ كىشىگە ۋاپا.

جۇلۇسدا تۇرغان بۇ ئىككى سىيىز،

كىيەرگە ئىگىن يوق، سالارغا كىگىز.

ئانىڭ رەڭگىدىن ئاش يىگەن تەرى يوق،

ئۆلۈك

تۇرادۇر ئۆرە مۇردە بار، قەبرى يوق.

بۇراۋ ئەيتادۇر ئۇشۇ بۇت رەنجىدۇر،

يۇرت مۇنجى لەقۇاۋۇ پالەنجىدۇر.

قارىغۇ

قۇلاغى ئىشتىمەيدۇر، كۆزى بەسر.

تەبىكە ھىلى ئولتۇرادۇر مۇنتەزىر.

كى ئىشىدە بولۇپتۇر ھىلى بۇ كېسەل،

كەبۇتەر كابابى، بۇيۇردى ئەسەل.

تەبىنىڭ ئۆزى مەردى دانا كېرەك،

دىدى موللاسدىق تاۋازۇ كېرەك.

بۇ بۇتنىڭ ئۇشۇللار جازاسىن بېرۇر،

كېلىپ شەرىبەتتىن كى مۇكاسىن بېرۇر.

ئېغىز بۇرنىغا ئۆمۈچۈك تور كىرىپ،

بۇرۇن - ئاغزىدىن جانۇ - جانىۋار كىرىپ.

تۇتۇپ باشدا قارلىغاچ ئاشىيان،
ئۇۋا

ھايا قىلمايىن باشغا ساخقاغان.

بولۇپ باش - كۆزى جانۇ - جانىۋار پوقى،

بۇ - ئاجىزلىقى، قۇۋۋەتنىڭ يوقلىقى.

تۇرار دەرۋازىسىدا ئىككى ياساۋۇل،
خىزمەتكار

بۇ ھەيىەت بىلەن چاغلانماڭ سىز ئۇسۇل.

كۆرەرسىز ئومۇدنى تەڭلەپ تۇرار،

سورابراق كىرىك باشقىزغا ئۇرار.

كەل ئى ئۆكتەدان دەي بۇ ئەپسانەنى،

بۇ ئامبانلارنىڭ ئەھدۇ پەيمانەنى.

قويۇپ جوزانى جوزا ئۈستىدا كات،

ئاڭا نەچە قۇر تىزدى نۇقىلە - نايات.

نەچە ئاتۇ قويالارنى كەلدى تاپىپ،

سويۇپ چاۋاسن قوي باشقا يايىپ.

بەرەھمەن تۇرۇپ قىچقىرىپ ۋاڭ - ۋاڭ،

ياغاچنى بۇ چاڭغا ئۇرۇپ جاڭ - جاڭ.

ئوقىدى ئۆزى رەسىمچە بىر غەزەل،

كى يىغلاپ بۇ ئامبان دىگەن لاي غەزەل.

بۇ جاڭدىن چىقىپ نەچچە تۈرلۈك سادا،

بۇ مەنچىڭلار كۆپ يىغلىشىپ بى ئىبا.

تارتىنماي

كوزا

پويۇپ پىڭزانى جوزا ئۆزرە قاتار،

رۇمكا

تىزىپ جۇڭزانى قويدى نەچچە قاتار.

قويۇپ پىڭزانى جۇڭزاسغا شاراپ،

تىزىپ جوزاغا قويدى نۇقلە كاباب.

بۇ كاغەزنى كۆيدۈردى پوجاڭ ئاتىپ،

بۇ بۇت ئالدىدا يىغلادى دۇم ياتىپ.

ھەممە تۇردى باشىدىن كۇلاسن ئالىپ،

قاراپ تۇردى سائەتچە باشنى سالىپ.

ئالىپ بۇتنىڭ ئالدىن ئىچتى ئاراق،

ئانىڭ ئەھدۇ پەيمانى بۇدۇر ساياق.

بۇ غەم - قەيغۇدىن كۆڭلى دىلجەمى بولۇپ،

تاۋازۇ بىلەن گەردەنى خەم بولۇپ.

ئېگىلىپ

بۇلار بولدىلار خۇدەمۇ شادىمان،

نەچچە بۇلار ياتتى ئەمنۇ - ئامان.

بۇ ئامبان ھېكىم بەگكە سۆز باشلادى ،

دېدى ھالىتىنى ، كۆزنى ياشلادى .

دېدى ئى سايد بەگ قىلاي سىزگە ئەررۇ ،

تۇرۇپتۇر ماڭا يەتتە يۈز يامبۇ قەررۇ .

ئۆسۈمى

ھەي ئايدا ئىككى يامبۇدۇر لى چەنى ،

نىچۈك ئەيلەين كەلسە مەي - مەي چىنى ،

بۇ مەنسەپ ئۈچۈن پۇل ئالىپ خەرجلەدىم ،

بۇ جىڭشى بولارنى مەن بىلمەدىم .

مېنى ھەر كۈنى يامبۇنى دەپ تۇتۇپ ،

خىيالى مېنى كەتكۈسى خام يۇتۇپ .

پۇل ئالدىم ئانى بولمادى سوققانى ،

كى ئامبان قويۇبدۇر ئانى باققانى .

بۇ تاپقان پۇلۇم يامبۇنىڭ لېچىنى ،

دەسمايسى

تېخىچە تۇرۇبدۇ ئانىڭ بىچىنى .

ئۇرۇق - تۇققانم ماڭا بۇرپن بولۇپ،

مېھمان

بۇ مەي - مەيچى ئالدىدا كۇرن بولۇپ.

كۆڭۈل خوشلۇقى تەتسىم ئۈچ بالا،

بالا ئۈستىگە ئەمدى كەلدى بالا.

بۇ دەردىمنى كىملەرگە ئىزھار ئېتەي،

دەسەم باش ئالىپ بىر تەرەپكە كېتەي.

سايد بەگ دىدى قەرزىدىن غەم يىمەڭ،

ماڭا دىدىڭىز ھىچ كىشىگە دىمەڭ.

ھاكىملىققا مىڭ يامبۇ بەردىم پەقىر،

ياردەمچى

كى سىزگە بولۇرمەن يەنە دەستىڭىز.

بېرۇرمەن بۇ شەھىيار، كۇچادىن ئالىپ،

بېرۇرمەن دېدى ئاقسۇلۇققا سالپ.

يىغىنى يوق كەتسەڭ بولۇر ئەۋۋەلا،

كۇچاردا خەزىنەم، دەپنەم تولا.

ئەدەدىن تولا ۋاڭ بېگىمنىڭ پۇلى،

ئىرۇر شاھ ئول، مەن ئانىڭ بىر قۇلى.

بۇ غەم - قايغۇ ئەندىشە قىلغان بىكار،

دىدى قەرزىڭىز بىر بۇلۇڭدىن چىقار.

بۇ ئىشتىن يېمەڭ زەررە ئەندىشە - غەم،

ماڭا ئەيتۈرۈڭ بولسا بىر نەرسە كەم.

قىلالى بۇشىڭدىن بىلەن ئەمدى جەڭ،

كى ھەرنەرسە تاپساق ئارىمىزدا تەڭ.

بۇ ئامباننىڭ ئاغزى قۇلاققا يېتىپ،

يەنە بۇرنى ماڭلايدىن ئاشىپ.

ئۇلۇق خاننىڭ ئالدىدا بار ئابروي،

بۇ جۇڭشى ئىشغە قىلىپ جۈستۈجۈي.

ئىستەك -

سوراق

بۇ جامدىن ئېرىمەي خەت ئەيلەپ تۇرۇڭ،

دوزاق ئوتى

بۇ تاغشىدا تۇتقانى باغلاپ تۇرۇڭ.

بۇ دالويە بولدى ساخا ھەم سەپەر،

زېرىكمەي بارۇرسىز بۇ نارى سەقەر.

دېيىشمەي ئىكوۋ ھىچ سۆز قالدى،

باشىدىن جۇلاسى ئالىپ مۇڭگۇدى.

قىلىشنى بۇ ئامبان بىلەن خە يىرىپاد،

ياخشى

بۇ يامۇن ئىچىدىن چىقىپ خە يىرىپاد.

بولسۇن

چالبان تەبەل ناغرا نەققارەنى،

بەجا كەلتۈرۈپ رەسمى شاھەنەنى.

توشۇپ ئالدىغا مەنچىڭ لەشكىرى،

ئۆزىن چاغلاندى شىردەك ھەر بىرى،

بۇلار كەينىدىن يۈردى قالماق، سولۇن.

ئاتشىماق، چاپشىماق ئاغا بىر ئويۇن.

يۈرۈپ كەينىدىن ئەندىجان، كاشغىرى،

بۇ قىلغان ئىشى شەرئىدىن تاشقىرى .

مۇسۇلمان ئەگەر بولسا دۈشمەنگە يار،

جەھەننەمدە بولغاي ئانىڭ ئورنى نار .

بۇ ئاخۇنۇ، ئەشرەپ، خەلىپە، ئىمام،

ھەممە بەگ بىلەن جۈملە ئەھلى كىرام .

قىلىپ نەغمىچى نەغمىنى ئۈچ قاتار،

بۇ نەخشى غەزەلنى ئوقۇپ نەچچە بار .

چىقىپ يار باشغە ھەممە ئامۇ خاس،

شەھەردە كىشى قالماي ھازەلقىياس .

يوسۇندا، شۇنداق

ئەلەم، تۇغۇ، بايراقۇ كۈنلۈك تۇتۇپ،

سايد بەگ بارۇر غەم بىلەن قان يۇتۇپ .

بۇ شاھنىڭ باشغا يېتىپ بۇ ئەلەم،

ئەلەمدىن پۇلەم ئەللىگ ئالتى ئەلەم .

شۇ

دەرت

بايراق

داغدۇغا

بۇ يەڭلىغ قىلىپ دەبدە بە ۋە ئەسئەسە،

مۇرادى ئانىڭ ئاقسۇنى خام يىسە.

چىقىپ يار باشغا ھەمە دوستۇر يار،

قولدا تۇتۇپ يارنى كەتتى يار.

قىلىپ ئەلۋىدا جايغا ياندى يار،

پىراقدا ئەيتۇر ئىدى يار - يار.

" كۆڭۈل ئۈزمە يىن ياردىن كەتتى يار،

سەپەرگە بارىپ كەلمەدى يار - يار.

كۆڭۈلدە پىراقۇ ئوتۇڭ بار - بار،

كويۇڭدا نېتەي يىغلاماي زار - زار "

چىقىپ ئاقسۇدىن يەتتىلار جامغا،

بىر ئىشنى باشلىماق،

تۇرۇشتى ئويۇن كۈلكە ھەڭگامغا.

سوقۇشماق.

بۇ جاڭپاڭ قويۇپ چۆرەسن قاڭ سوقۇپ،

جىسەكچى جىسەپ جىڭ بىلەن جاڭ سوقۇپ.

پۇ تۈشكۈن قونالغۇ ئانىنىڭ غەۋغاسى،

بىر ئادەمنى ھايداپ ئىككى دوغاسى.

يىغىپ ھۆرپەگەرلەرنى قىلدى بازار،

ئىككى داۋزانىڭ ئالدىدا ئىككى دار.

بۇ سۈكۈ قىمارۋاز يۈرۈيدۇ سۇلاپ،

يۈرۈيدۇ ئۆيمۇ - ئۆي كەلدى ئەلنى بۇلاپ.

ئېغىلاپ كالانى، قوتان بىرلە قوي،

قىمارۋاز جالاپلارغا ھەر كۈندە توي.

كى تاغشىن قىلىپ بارغانى ھەر قاين،

كى باشقۇنچىلىق قىلسا قىزۇ - جۇۋان.

قويۇپ ئارپا - بۇغدايغا لەشكەرلەر ئات،

ئانىنىڭ ئەرزىگە يەتمەي قىلسا دات.

سۈرۈك بىلە ئىلقىنى كەلدى سۈرۈپ،

تالاشا ئانى باغلاتىپ ئۆلتۈرۈپ.

كى داد ئەيلىگەنى ئاسپ دارغا،

ئانى يەم قىلىپ قارغاۋۇ - سارغا.

بوغۇم تۇتمىغان مايسالارنى ئورۇپ،

ئاتغا بېرىپ ئاتنى باغلاتتۇرۇپ.

ئانىڭ ئوينىشى ھەر كۈندۈر قىمار،

كېچە - كۈندۈز ئالدىغا نەغمە - نىگار.

ئەگەر بار بولسا ھەر جايدا لولى جالاپ،

ئانى كەلتۈرۈپ ئىچتى جامى شاراپ.

بۇ تاغش مۇسۇلماننى كەلسە تۇتۇپ،

بۇ مەنچىغا باغلاتىپ ئۆلتۈرۈپ.

ھەم ئەپيۇن چېكىپ بەڭ بىلەن بوزەنى،

جالاپنى قويۇپ، تاپتى مەيگۈزەنى.

بۇ بەت بەخت لەشەن شەرىنى تۇتمادى،

چاقلىغان تۆشۈك يەر يۇتمادى،

بۇ تاغشنى قىلىپ ئىككى يولغا قاراپ،

سايد بەگ بۇ جاڭپاڭدا ياتتى ماراپ.

+++++

يىلان يىلى ھوشۇر ئېيى

يىلى مار ئەردى ماھى ئوشۇر،

دىدى ئەمدى پەيمانە تولسا تاشۇر.

خوجامغا بەشارەت بولۇپ ئول زامان،

بولۇپ چوڭ - كىچىك خۇررەمۇ شادىمان.

كى يارلىغ تۇشۇپ راشدىن خاندان،

كۇچاردىن چىقىپ سەيد بۇرھاندىن.

بەشارەت خوجاملارغا مەغرىپ سارى،

ئۇلۇغ پىشەننىڭ شىرلىرى ھەر بىرى.

بۇ شەھىيار، كۇچاردىن يىغىلسۇن تامام،

غازاتقا بارادۇر ھەممە خاسۇ - ئام.

بۇ نۆبەت ئۆيدە كىشى قالماسۇن،

كشى نۆبتىگە كشى بارماسۇن.

يىغىلدى بۇ لەشكەرلەر ھەددىدىن پۇزۇن،

بۇ يەردە كۈچكە

ھەممە زەۋۋۇ - شەۋق بىلەن بىلە مەستۇ جۇنۇن.

تولۇپ مەنسىدە

مازارغا يىغىلدى ھەممە چوڭ - كىچىك،

ھېسابلاپ ئانى قىلدىلەر بىر پىتىك.

سەيد راشىدىن خانغا ھەم تاجۇ - تەخت،

كۇچار شەھىرى بولدى ئاڭا پايىتەخت.

بۇلار مەشۋەرەت قىلدىلار ئانچۇن،

ئوڭ - سول

كى پىكىر ئەيلەدىلەر بەسەرۇ يەسىن.

قارا شەھەر تۇرپاندا مەنچىڭ تولا،

بۇ ئاقسۇ تەرەپتە مۇسۇلمان تولا.

تايانچ، پاناھ، بازا

دېدى ئاقسۇنى دەستىگىر ئەيلىسەك،

مۇزاتتىن بۇ مەنچىڭغا يول بەرمىسەك.

دىدى ئاقسۇنى بىز ئالارمىز ئاسان،

دىدى ئۆزگىلەر بارغۇسىدۇر قايان.

ئۇچتىن بىر

بۇ لەشكەرلەر بۆلۈندى بولۇپ سۇلسىگر،

ئىككى كوھنا تۇرپان، بىرى ئەردەۋىل.

ھېسابدا لەشكەرنى قىلدى ئەدەد،

يانا مىڭ باش سەد باشى پان سەد.

بۇ پىنجاھ بىلەن ئونبېشى، قۇر باشى،

مىراخور، دىۋان، دورغا ۋە توپ باشى.

ئانىڭ ئۈستىگە دادخاھ خەلىپەسى،

جاھاننى ئالىبدۇر ئانىڭ غەلبەسى.

يەنە پادى شەپ قويدى ئاندىن تۇرە،

سەپەرگە بارىپ تالە ئىدىن كۆرە.

بۆلۈندى كۇچار لەشكىرى ئىككى توپ،

چېگرا

بۇگۇر، كورلا ۋە تاكى سەرھەدى لوپ.

ئالىپ بىر تۈمەن لەشكەرى بىگاران،

باھادۇر سەيد غازى ئىسپاقتان،

بۇ تاھىر خوجا خاجائى ۋاھىدىن،

سەيد ۋالىدىن، خوجا باھا ئىدىن.

بولۇپ ھەم سەەر خۇقائى دانىئال،

ئۇزاتتى ھەمەخشۇ ئەھلى ئايال.

بېرىپ غەزىنەدىن نەچچە بايراق تۇغ،

بۇ لەشكەرلەر ئۆز ئىخلاسىدىن قىل قۇيرۇغ.

بۇلارغا بېرىپ نەچچە تۈرلۈك ئەلەم،

ياراغ جابدۇغى قالمىدى ھىچ كەم.

بېرىپ غەزىنەدىن چىپۇۋۇ زەمبەرەك،

نەچچە تىۋەگە ئوق دورى غەم مەرگ.

قېلىچ، نەيزە بىرلە مىلتىق - ئوقيا،

ئۇلۇغلارغا كەيدۇرۇپ سەرۇپا.

ئۆلۈم

پېقىر نامراتلارغا ھەم بەردى ئات،

ئاق ئۆي چادىرۇ بارىگاھ بىرلە كات.

بۇ لەشكەر بولۇپ مىسلى بىر كۆك تۆمۈر،

نە دۆلەت غازات بىرلە ئۆتسە ئۆمۈر.

غوجام ئالدىدا نەچچە خەلىپە تۆرە،

دوبۇلغا كىيىپ ئولپاقۇ ھەم زىرە.

چالىپ نەچچە جۈپ ناغرا نەققارەنى،

سەپىد موھرە كارناي سۇرنايىنى.

بۇلار يۈردىلار تەبىل شادى چالىپ،

بارۇيادى ھەق بىرلە ئاللا سالپ.

ئۇزاتتى ھەمە خىشۇقە ۋمى قاياش،

مازار باغدا بەردىلەر ئابۇ- ئاش.

كېيىن

قىلىپ بەردى بەئىداز خەتمە قۇرئان،

سەيد راشدىن خان ساھىپقىران.

بۇ لەشكەر ئىشىنى قىلىپ جا - بە جا،

دۇئا قىلدىلەر خان غوجام پادىشا.

ئۆزى سەيپە تارتىپ مۇناجات ئوقۇپ،

ھەممە يىغلاشپ نەۋھە پەرياد ئۇرۇپ.

باھار يامغۇرى

يىغى زار بولدى چۇ ئەبرى باھار،

قىيامەت بولۇپ ئول كۈنى ئاشكار.

ئاتاۋۇ - ئاناسى ئوغۇلدىن جۇدا،

يېڭى ئۆيلەنگەنلەر

يانا ئايرىلىپ مېھرىبان كەت خۇدا.

بۇ قوۋمى قېرىنداش، ئىگىچە - سىغىل،

رىزالىق ئالىپ بىر - بىرىدىن بەھىل.

ھەممە يارۇ - دوست قىلدىلار ئەلۋىدا،

دىدىلەر خۇدا يولىدا جان پىدا.

ئى ئاخىر ئۆلەرمىز شەھىد، ئۆلمەسەك،

يىگەي قارغا - قۇزغۇن ئەگەر كۆممەسەك.

ئەگەر تاپسا ئىماننى باكدۇرۇر،

دىدى ئەسلىمىز خاكدۇرۇر.

شەھىدىنى دىدى مۇردە ئەمەس ھايات،

بېرىلگەي جاۋاھىردىن ئىككى قانات.

مۇشۇ يەردە بۇ داستاننىڭ ئاقسۇ ئەدەبىياتى ژورنىلىنىڭ 1981- يىللىق 3- سانغا بېرىلگەن قىسمى ئاخىرلىشىدۇ، بۇ قىسمى بۇ ژورنالنىڭ 1981- يىللىق 3- سانىنىڭ 48- بېتىدىن 62- بېتىگىچە بولغان مەزمۇنىدىن ئېلىندى.

كەل ئى ۋە ئىزىڭى ئە يەگىل داۋىيان،

بۇ خاتىپ خوجامدىنكى بىر داستان.

ھەممە لاۋۇ - لەشكەر بۇ خەيلى سپاھ،

كېلىپ قۇتلۇق ئوردا تىكىپ بارىگاھ.

چالىپ شادى تەبلى نەققارەنى،

سەپىد مۇرى، كارناي، سۇرنايىنى.

چېكىپ دۇمبا - دۇمباغا سەۋتۇ - سادا،

ھەممە چوڭ - كىچىك دىدىلەر مەرھابا.

كۈرەشچان ئەلەر

مۇبارەز ئەلەر پىغانى تاشپ،

بۇ لەشكەرلەرنىڭ ياتسەين تاپشۇرۇپ.

بۇلار كەم - كۈسەن راستلاپ تاپشۇرۇپ.

بۇلارغا بېرىپ نەچچە تۇغلۇق ئەلەم،

بۇلارنى ئەدەد قىلدى سۈردى قەلەم.

بۇ لەشكەرى ئىدى ئىككى مىڭ يەتتە يۈز،

ئۆزىدىن ئىشتىپ دېدىم ئۇشۇ سۆز.

ئۇزارتىپ چىقىپ خان خوجام پادىشا،

باقىپ قىلگە قىلدى ئاندىن دۇئا.

ھەممە چوڭ - كىچىك يىغلاشپ زار - زار،

مۇسبەتتە بولغان كەبى ھازادار.

ئۇلار قىلدى بەئىداز خەتمە دۇئا،

ھەممە چوڭ - كىچىك يىغلاشپ ئەلۋىدا.

دوبۇلغا قۇياق، جوببە ھەم ئوق ياراق،

بۇلار كۆك تۆمۈر بولدى باشتىن - ئاياق.

بۇ لەشكەرگە مەنسەبىنى تەيىنلەدى ،

كى ھەركۈن ھېسابىنى ئالغىن دېدى .

بۇ لەشكەرگە خاتىپ جوجامدۇر ئېمىر ،

كى ساھقا ئوسام ئاخۇندۇر ۋەزىر .

بۇ تالى مىراپ بولدىلار دادخاھ ،

يول

ھەمە لاۋۇ - لەشكەر قىلىپ ئەزىمى راھ .

مۆھۈرنى موللا مۇساقارى ئاسىپ ،

بۇلار ئارقادىن كەلدى بىر - بىر باسىپ .

تۇرشاۋۇل

بولۇپ پىشى لەشكەر بۇ روزى تۆرە .

قوشۇن ، ئالدىن يۈرگۈچى قوشۇن

شەھىد بولدى ئەجرىنى ئاندىن كۆرە .

ساۋۇت ، تۆمۈر

كېيىپ جۈببە - جەۋشەن بۇ روزى قىمار ،

كېيىم

بولۇپ كۆك تۆمۈر يولدا دىگما بولار .

بۇ سايرامدىن موللا مۇسا خاتىپ،

بېرۇر يول خېتى خەلقنى باجلاتىپ.

كېلۇر ئارقادىن خەلقنىڭ ئاۋازەسى،

كى ئاللا دىبان قىچقۇرۇر بارچاسى.

قاتلىدى بۇ لەشكەر خوجامغا كېلىپ،

سوراپ ھال - ئەھۋال پۇرسىش قىلىپ.

ئېسە نلە شەك

بۇ شەھىيار، كۇچارنىڭ سەھراسىدىن،

كېلىمىز دىدى سىدىقى ئىخلاسىدىن.

بۇلار ئەزىم ئېتىپ يۇردىلەر شالدىراڭ،

يۇرۇڭ يول ئۆزى تېز بولۇپ ئالدىراڭ.

كۇچاردىن چىقىپ يۇردىلەر چاشتگاھ،

بۇ سۇرئەت بىلەن ئەيلەدى ئەزىم راھ.

قۇياشقا بولۇپ بۇ قۇياش راھبەر،

قۇياش كەينىدىن يۈردى ئەھلى سەپەر.

قۇياش بولدى مەۋرپ سارىغا ناھان

قىزىلغا يېتىپ باردىلەر ئول زامان.

كۈن ئولتۇردى مەغرىپ سارىدا قىزىل،

قىزىللىق ئىچىدىن كۆرۈندى قىزىل.

دېدىلەر بۇ يۇرتنىڭ ئاتىدۇر قىزىل،

ئىمارەتنىڭ تۇپراغىدۇر قىزىل.

لى دەريا ئاقادۇر، ئاتىدۇر قىزىل،

يانا ئابۇجارى ئاقادۇر قىزىل.

شاۋقۇن، دولقۇنلاش

بۇ قىز ھەم جۇۋانلار سالاھى قىزىل،

كىيىم - كېچەك

بۇ قىزلار قارادۇر، ئىچىدۇر قىزىل.

قىزىلنىڭ ئىچىدىن چىقىدۇر قىزىل،

قىزىلنىڭ بۇ تۇرغان يېرىدۇر قىزىل.

ئانى يۈرگۈدۈم بىر مائى قىزىل،

قىزىلغا بۇ ۋاقىتتا كۆرۈندى قىزىل.

قىزىل كەتدى ئالەم كۆزۈمگە قىزىل،

ئانىڭ ھىجرىدە كۆزدە ياشىم قىزىل.

قىزىل ئاقتى ئەتراپى بولدى قىزىل،

قىزىللىق قىزىلدۇر سەرەشكىم قىزىل.

قىزىلغا تۇشۇپ تىكتىلەر بارىگاھ،

ھەممە لاۋۇ - لەشكەر بۇ خەيلى سپاھ.

بۇ سايرامغا ئاڭلاندى ئاۋازەسى،

بۇ سايرام ئىرۇر ئاقسۇ دەرۋازەسى.

قىزىلدا يار ئەركەن ئۇلۇغ بىر بۇزۇكۋار،

قىلىچ بۇغراخان غازى ئاتلىق مازار.

قوشۇلدى قىزىل كەنتىنىڭ جەمئىسى،

بۇ شەيخۇ، ئىمام باشلىغان مەھەللىسى.

يانا نان - توقاچ، سۈت - قېتىغ، ئوت، ئوتۇن،

بالا - بارقاسى ھەمە ئەرۇ - خوتۇن .

ئەلپ كەلدى نەزرى كالا بىرلە قوي ،

ئانى داشقا سالىدى قىلىپ يېدى بوي .

سالىپ سەھنىگە زىلچە بىرلە كىگىز ،

ئالىپ كەلدى نەزرى يەنە نەچچە قىز .

دۇئا قىلدىلار قىزلارغا باقمادى ،

سەپەر ئۈستىدە قىزلار خوش ياقمادى .

ئالدىغا چىقماق ،

قىرمىس بۇلاق خەلقى ھەم پىش باز ،

قارشى ئالماق

ئالىپ كەلدى ھالىچە نەزرى - نىياز .

يايلاقلارغا نەزرى ئالىپ كەلگەن ئات ،

بۇ جابدۇق بىلە ئەيلىدى ئىلتىپات .

خالايقىلەر قىلدى خوجامنى تاۋاپ ،

بولۇپ بى گۇناھ ، تاپتى بولغاي ساۋاپ .

تاۋابىدىن كېيىن بەئىداز خەتمى قۇرئان ،

بېكەت

خوجام ئىختىيار ئەتتى سايرام سيان.

بار ئەردى شەھەر ئالدىدا لەنگەرى،

ھېكىم بەگ ئىشىگە يۇرت سەردارلىرى.

بۇ ئاخۇنۇ - ئەشرەپ، خەلىپە - ئىمام،

ھەمە چوڭ - كىچىك يۇرت خەلقى تامام.

كېلۇر ھەر تەرەپتىن بۇ نەزرى - نىياز،

باشى ئات، كالا، قوي، چامغۇر - پىياز.

ئىتتىپاققا كىرمەك،

زىيارەت قىلىپ دەستى بەيئەت بېرىپ،

تەۋەلىك بىلدۈرمەك

قىلىپ ھال پۇرسىش نەسبەت قىلىپ.

چالىپ ناغرى، نەققارە شادىانەنى،

نەچچە داشلارغا دۈملەدى شادەنى.

ھەمە چوڭ - كىچىككە بېرىپ ئابۇ - ئاش،

ۋىدا قىلدى مەغرەپ سارىغا قۇياش.

بۇ مېھمانلارغا تۇتتىلەر سىن چاي،

دېدى بارىكاللا بىلەن ھاي - ھاي.

نەچە توپ بولۇپ قىلدى نەغمە نىگار،

بۇ سۇرناي، قالدۇن، راۋابى، ساتار.

ھەمە مەست بولۇپ قىلدى رەقىسى ساما،

نە ياش - قېرى بىرلە باباۋۇ - ماما،

+++++

بۇ دۈشمەن كۇچارىدىن خەبەر ئاڭلاشپ،

بۇ زىخۇيۇ مەيمە يىچى كەتتى قاچىپ.

بۇ قالغانلىرى ئىككى يۈزدىن ئوشۇق،

كۆچۈپ ئۆيدىن - ئۆيگە توشۇيدۇ توشۇق. يۈك

كېلىپ ئالدىدا پەھلىۋانلار ئاتىپ،

چوماق، نە يىزەچى كەلدى ئەمدى يېتىپ.

يېتىپ كەلدىلەر زەمبىرەك بىرلە پور،

بۇ مەنچىڭلارغا لازىم بولۇپ ئەمدى گۆر.

بۇزۇپ ئوت قويۇپ داڭ بىلەن جاڭزانى،

تامام ئۆلتۈرۈپ ئالدى كاللاڭزانى.

.....

بۇ باي شەھىرىنى قىلدىلەر جا بەجا،

بۇ ئاقسۇ سارىغا قىلىپ ئەزمى راھ.

قويۇپ دادى خاھ بىرلە قازى كالان،

دېدى قىلماسۇن بىر - بىرىڭ تالاڭ.

كىشىنىڭ مالنى كىشى ئالماسۇن،

كىشىنىڭ دىلىنى كىشى چەگمەسۇن.

بۇلار ئەزىم ئېتىپ يۈردى ئاقسۇ سىيان،

باھادۇر سەيدى غازى ساھىپ قىران.

.....

خوجام ئاتلانپ قۇش تامدىن يۈرۈپ،

كېلىپ مار ئاقچى لەبىگە تۇشۇپ.

ئاقىپ ئابى دارياۋۇ ئابى مۇزئارت،

تىكىڭلەر دېدى بارگاھ بىرلە كات.

بۇ يايلاق ئېرۇركىم چۈمە نزارلىق،

كى بۇلبۇللار سايراپ خۇش ئاۋازلىق.

سۇپ - سۇزۇك سۇ

بۇ چەشىمى زۇلالغا ھەريان ئاقىپ،

كۆڭۈللەرگە تۈرپە ھەجەپ خوش ياقىپ.

بۇ دەريا سۈيى ئەردى مۇزدىن ساۋۇق،

ئانىڭ رەڭگى ئاق ۋە ئەسەلدىن پۈچەك.

يۈرۈر ئويناشىپ قوينىڭ قوزەسى،

يۈرۈر تىۋەلەر بۇزەلەر تودەسى.

سېپىل ئۈستىنى قىلدى ناغراخانە،

بۇ دەريا لەبىنى قىلىپ چايخانە.

مۇزات دىمىگىل بەلكى ئابى ھايات،

بۇ تومۇز كۈنلىرى تەشئالەرگە نەجات.

ھارپ تەشئالەپ كەلسەلەر ئات - ئۇلاق،

قونۇپ يايلاسا بولغۇسىدۇر، بىراق.

بۇ يەردە تۇرۇپ ئەمدى بەش - ئالتە كۈن،

ھەمدەم ئالىپ، ئات - ئۇلۇق تىنجىسۇن.

دېدى مۇزدا بانغا كىشى ماڭدۇرۇڭ،

بۇ ئۆرتە و قاراۋۇلنى قويماي بۇزۇڭ.

ئىلەدىن ئەگەر كەلسە نۇرغۇن چېرىك،

ئاراغا ئالىپ بىزنى قويماستىن چېرىك.

كى يول توسقالى قويدى بەش يۈز كىشى،

نە يەرگە يېتۈر بۇ پەلەك گەردىشى.

+++++

باش تەرگۈچى

كەل ئى خوشەچىن ئەيلەگىل داۋىيان،

بايان شامنى ياندۇرماق

قىلىپ ئاقسۇدىن شەمى سۆزى بايان.

خوجاملار قىلىپ مەسلەھەت ئانچۇنسىن،

خىيال ئەيلەدىلەر يەسەرۇ - يەمىن.

دېدى نەچچە كۈن مۇنداق بولساق ھايات،

دۈشمەن لەشكىرى كەلگۈسى ئېھتىمال.

ئانىڭ بىرلە بىز ئەيلەسەك كار - زار،

ئەگەر بەرسە نۇسرەتنى پەرۋەردىگار.

بۇ دۈشمەن قولىدىن بولۇرمىز ئامان،

يېغى كۈچ كېلىپ ئالسا بىزگە يامان.

بۇ تاغ دامنى بولغۇسى شۇرى شەر،

مۇسۇلمانلارنى ئەيلەگەي دەرىدەر. ئىشكىمۇ - ئىشك

ئىلە يولىنى ئالسا بىزدىن توسۇپ،

كېتۈر باي، سايرام سارى قول قويۇپ،

بۇ مەنچىڭ كېلۇر مۇز داباننى ئاچپ،

دېدى بىز بارۇرمىز قايەرگە قاچپ.

يېغى لەشكەر مۇندا كەلمەستەراق،

بارالى ئانىڭ ئالدىغا تېزراق.

كى ئىلدام بارالى، كىشى تۇيماسۇن،

تۇيقسىزلا دۈشمەن كېلىپ قالماسۇن.

يېغى لەشكەر مۇزدا باندان تۇشۇپ،

ۋە يا ئالسا يۇلغۇن راباتتىن تۇشۇپ.

دېدىلەر بۇ ۋەقتىدا تومۇزدا ھاۋا،

بولۇر تاغ ئىچى سانئى كەربالا.

ئىككىنچى

بۇ مەنچىڭ ئالۇر بىزنى چۆلگە قاۋاپ،

بولۇرمىز دېدى تەشەنەلىكتىن خاراپ.

پېشىندىن كېيىنراق نامازى دىگەر،

بۇ چارلامچىلار يولغا كىردى بەدەر.

ئىدى نىسپى شەب قارا يۇلغۇن يېتىپ،

ھەمە ئۇيقۇدا مۇردە يەڭلىغ يېتىپ.

بۇ لەڭگەردە دۈشمەندىن يوق ھېچ ئەسەر،

بۇلاردىن ئاللاھ يەردىن خەبەر.

تېرەكنىڭ يۇۋىدە ياتۇر ئون كىشى،

دېدىلەر بۇ تاغشىغا كەلگەن كىشى.

تۇرار ھەر بىرىنىڭ يېنىدا چوماق،

بولۇپ تەكبىە ئورنىدا ئىككى قۇلاق.

ئوزۇق

پۇتىدا چورۇق، خالتىسىدا نورەك،

خورەك تارتىشىپ مىسلى بىر زەمبىرەك.

دىدىلەر بۇ پاۋانلار ئوڭدا ياتۇر،

تۈشىدە كۆرۈپ ئەمدى بىزنى تۇتۇر.

ئىنىڭدىن ئۆتۈپ تاپتى بىر خالەنى،

بۇ موللا پۇتۇپ بىر پارچە نامەنى.

دېدى: چارلىدۇق بىز بۇ يۇلغۇن قارا،

بۇ يەر تىنچلىق يوقتۇر ھىچ ماجارا.

بۇ يەرگە غەلەتتۇر يېغى كەلگەنى،

ئامانلىق دېدى كۆرسۈتۈڭ بەلگەنى.

يەر نامى

ئىككۈلەن ياتىپ شاختۇرا ئەزم ئېيتىپ،

بۇ سەككىز كىشى جامغا كەلدى يېتىپ.

ياۋۇق يەتتى مەھەللىگە ئول زامان،

بۇ ئۆرتەڭ ئىچرە ھەم تىنچ - ئامان.

قورقۇنچ بىلەن

كى بىر - بىر باسىپ كەلدىلەر ۋەھىمناك،

جاڭ ئۇرىدىغان

بۇ ئۈچ جىڭغا جىڭچى چىقىپ ئۇرار تاك - تاك.

جىسەكچى

بۇ ئات تاۋۇشىدىن ئىت خەبەر ئېلىپ ئاڭلاشپ،

ئىشەك ھاڭراشپ ھەم قاچىر ماڭلاشپ.

بۇ ئىتلار قاباشپ سالىشى غۇرۇ،

خەبەر ئالماسۇن دېدى بىزدىن بىرۇ.

بۇ جاڭگال سارىغا بولار ئەزم ئېيتىپ،

تۇپۇرلاپ بۇلار كەلدى سۇغا يېتىپ.

دۈبە ئۈستىگە چىقىتىلار قاراشىپ،

تاۋۇش قىلمايىن بىر - بىردىن ماراشىپ.

كۆرەركىم بۇ يىغىغاڭدا ئوتلار كۆيۈپ،

ئەسكەرخانە، گازارما

سېپىل ئۈستىدىن تۇغ - ئەلەم بەلگۈرۈپ.

ئاق ئۆي ئالدىدا شەمە پانۇسلارى،

يۈرۈپتۇر جىسەم نەچچە جاسۇسلىرى.

ئانىڭ بە ئىزىسى جىڭ بىلەن جاڭ سوقۇپ،

ناغرا

يۈرۈر بە زىسى تەبىل بىلەن دۇمباق سوقۇپ.

كى تاڭ - تاڭ قىلىپ لەشكىرنى جىساپ،

قىلىپ بە زىسى ياتقانى ھىساپ.

بۇ يىغىغاڭ ئويۇپ چۆرىسى لاي سېپىل،

قارا ۋە قىزىل سىرلانغان نەچچە خىل.

بۈگۈن - ئەرتە بويىغى تەبىرە مەس،

كى مۇندىن تولا تۇرماقچىم خوپ ئە مەس.

بۇ ئات يورتۇشۇپ يولغا كەتتى بەدەر،

مابادا بولۇر ئەمدى خەپۇ - خەتەر.

ئىتتىك

بولۇپ بادى سەر - سەر مەسەللىك ئاتى،

شامال

قاباشپ تۇرار جورغا تىغنىك ئېتى.

كېلىپ جورغادىن ئىچتىلەر ئىچتىلەر ئابى پاك،

تۇپراق

بۇ سۇ جورغادىن جورقراپ سۈيى خاك.

بۇ مەشرىق سارى بەردى سۈيى نىشان،

مۇنەۋۋەر بولۇپ ئەمدى روشەن جاھان.

بۇ سۇدا تاھارەت قىلىپ تېز - تېز،

قوپۇپ يولغا كىردى دەستا خىز.

كېلۇر مەھەللىدىن شەۋتى بانگى ناماز،

ئوقۇشتى بۇلار تاغ ئۈزە تاڭ ناماز.

نامازدىن يانىپ يولغا بولدى راۋان،

جاناپ سەيد غازى ساھىپ قران.

كېلىپ بارىگاھ ئىچرە بەردى سالام.

خوجام بەردى ئاندىن جاۋابى سالام.

بۇ مەنچىك دېدى بۇ مەھەل قايدادۇر،

بۇلار ئەيدىنلار جامدا يىغىغاڭدادۇر.

+++++

كەل ئى ۋە ئىزىڭىز ئىلەگىل داۋىبان،

بۇ سايدى ھېكىمدىن كى بىر داستان.

بار ئەردى بۇ ئاقسۇدا بىر نابىكار،

ئىتايچى دىگەن كەنتىدە جايى بار.

ئانىڭ ئاتىدۇر ئەنجانلىق قۇزى،

كى داغداردۇر پىشەنىڭ توڭگۇزى.

ئىدى ئىككى يۈز ئەندىجان لەشكىرى،

كى تەبىيار ئىسلامغا ئوق ئاتقالى.

بۇ لەشكەر باشى باي مۇھەممەت ئىدى،

قۇزى ھەم ئانىڭ بىرلە بارغان ئىدى.

ئابا مۇسلىم داستاندىكى

قالپ داغۇلى، زەرقىدىن بىر ئۇرۇق،

ھەبىيارلارنىڭ نامى

كېتىپ دىنۇ ئىمانى قالدى قۇرۇق.

سۈكەندىن چۈشۈپ خامپاسىدىن پۈتۈن،

ئانىڭ ئاغزىدىن ئوت مەقئەدىدىن تۈتۈن.

بۇررا = ئۇستا، ھەربى =

ئۆزى سۆزگە بۇررا ۋە ئەردى ھەربى،

دۈشمەن رەقىپ

شاياتۇن ئاڭا كۈن ئالۇر يالبارىپ.

بۇ شەيتان قۇزى قاشغا كەلمىگەي،

مۇبادا ئۇنىڭدىن زىيان يەتمىگەي.

بۇ ئاخۇن ئەشەرەپكە ھەم يارۇ دوست،

بۇ ئىشان خەلىپە ئاڭا مەغزى پۇست.

بۇ ئەھلى سىپاھ، چوڭ - كىچىك بەگ - بىگەت،

كېلىڭ قۇزى باي دىمەين نارى كەت.

بۇ سوڭۇ قىمار بازغا ئۇلپەت ئىدى،

بۇ لولى سەتەڭلەرگە چۆپقەت ئىدى.

ئاڭا يوق ئىدى ھىچ ئۆيى بارماغان،

ئاڭا قالمىدى ھىچ ھۈنەر قالماغان.

يالاپ تەشمىگەن قالمادى مىس تاباق،

تالاڭغا كېتىپ قالمادى ئات - ئۇلاق.

تۇغۇلغان يېرى بار باشى يول ئېرىق،

يامانلىق قىلىپ ئېلىگە بولدى قىزىق.

ئارادا بولۇپ ئەل ئۇنى خاھلاماي،

تەرەپ

كى بولماس مۇنى بىر سىيان پالاماي.

ياتىپ تىڭىزدا قالمادى نەرسەسى،

يانا بەڭ، تاماكۇ، چولاق غاڭزاسى.

ئانىڭ باشغا كەلمىگەن يوق ھىچ ئىش،

بۇ غۇربەت بىلەن ئۆتكۈزۈپ يازۇ - قىش .

كېلىشە ئىگۈھەم ئۆزى كالتەك ئىدى ،

بۇ قىلغان ئىشى بەلكى تەمتەك ئىدى .

تىرىكلىك ئىلمى

بىلۇر ئەردى بولمىسا ئىلمى مائاش ،

بۇ خۇشخۇيلىغىدىن ئىدى ھال سوراڭ .

ئاتاسى ئۇنىڭ ئەردى شاھ سالى باي ،

بايان ئەيلەين مەخپىي سۆز قالمايغاي .

ئېغىلدا كالاسى قوتان بىرلە قوي ،

يەنە يەرۇ - سۇ ئەردى با ئابروي .

بېرىپ پۇل مالدىن ئوشۇر ھەم زاكات ،

ئىشكىدە تۇرغان نەچچە ئاڭتا ئات .

ئۆزى پەنج ۋاقت ئەردى داخىل تەرىق ،

ئاتاسى ئۆلۈپ گۆرگە قويدى ئەرىق .

يامانغا نە مۈلكۈ، نە پال، نە مال ،

نە ئەھلى ئايال، نە ھەرەم، نا ھالال.

يامانلىق قىلغۇچى

ئوغۇل كىم ئەگەر بولسا بەدكار دۇر،

دىمەنكىم بۇ ئوغۇلغا دەركاردۇر.

يىگىل، ئىچكىلۇ ئەيلە خەيرۇ - ساخا،

بۇ ئۆمۈر - يۇ، دۆلەتتە يوقتۇر ۋاپا.

زېمىن بولسا قويماي ئانى ۋە خپە قىل،

قوبۇل قىلسا شايدە خۇدايى جەللىل.

بۇ قۇزى ئىدىكىم يىتىم سوداگەر،

يۇرۇر تاغۇمۇ - تاغ، كەنتىمۇ - كەنت دەربەدەر.

ماتائى، خاتۇنلارغا ئەڭلىك - ئۇپپا،

كېچە خالى قالسا چىقىپ شە سۇپا.

بۇ تاغ خەلقىگە ئەردىلەر ئاشنا،

كىشى يوق ئىدى ئاڭا نا ئاشنا.

ئەگەر ھەر كىشى كۆرسىلەر قۇزنى،

قىلىپ باش ئۇچى، قۇزغا قۇزنى.

تىغىن ۋاقتىدا بارسا تاغقا ھارپ،

بۇ مېھمان ھارپ كەلدى ئۆيدە ياتۇر،

بۇ ئۆي ئىگىسى خىرمانغا كېتۇر.

قۇزى باي بۈگۈن كېچە ئۆي ساقلاسۇن،

ئاتنى بىدە، ئارپاغا باغلاسۇن.

بۇ مېھمانغا ئورۇن تۆشەكنى سالىپ،

دىدى ئەندەكى ئىستىراھەت قىلىپ.

قۇزغا يىغىپ ھەم سالىپ كۆرپەنى،

كۆڭۈل خوش قىلىپ قىلدى ئەل ھۆرپەنى، ھۈنەر

نەچچە كۈن بۇلار ياتتىلار جامدا،

كى ھەر كۈن ئويۇن كۈلكە ھاڭگا مادا.

بۇ تاغشىغا ھەر كۈن كىشى ماڭغۇزۇپ،

كى قويماي بارادۇر ئارانى بۇزۇپ.

بۇ ھەر كۈندە تاغشىنچى بارىپ كېلۇر،

قاراسنى كۆردىلەر قاچىپ كېلۇر.

كىشى بولسا ئانىنىڭ ئىچىگە كىرۇر،

يىغلىغان چېرىكى ئانىنىڭ قانچە دۇر.

بۇ تاغشىنچىلار تولا يالغانچىدۇر.

بارىپ كەلگەنى لاپ ئۇرۇپ داغلاشپ،

كۆزى بىلەن كۆرسۇن ئانى چاغلاشپ.

قۇزى ئەردى سايدى ھېكىمگە ئىناغ،

بۇ ئىشقا مەن باراي - مەن سىناغ.

قۇزى ئەيدى تاغشىن بارۇمەن دىدى،

بۇ ئىشنى قىلىپ ئوخشاتۇرمەن دىدى.

يەنە بارماغم، كەلمەگم ئىككى كۈن،

خوجامنىڭ قاشىدا تۇراي ئىككى كۈن.

بۇ مۆھلەت بىلەن قۇزى كەتتى بەدەر،

ئىت

بارىپ ئاق بۇلۇغغا سەگى بى پەدەر.

بىراۋدىن سورادى خوجام قايدادۇر،

زىيارەت قىلۇرمەن جانىم تەندەدۇر.

بۇ كۈندە خوجام مەنزىلى چارقىچى،

كېڭەشتۈك بۇ يۇرت خەلقى بارماقچى.

ياراشىپ ئىدۇك ئالدىغا پىش باز،

دېدى قىلىمدۇق ھىچ نەزرى - نىياز.

بارادۇر بۇ يۇرت خەلقى نەزرى ئالىپ،

خوجام پادىشاھنى زىيارەت قىلىپ.

دېدى تاپقانى ئات، قويۇ، كالا،

دېدى نان، توقاچ، سۈت - قايماق تولا.

قىلىپ ھەركىشى قۇۋۋەتچە نىياز،

تۆگە

باشى تىۋەدۇر، ئاخىرىدۇر خوراز.

ئانى تاپماغان يۇداسىن ئوتۇن،

كىشى قالمايىن ماڭدىلار ئەر - خوتۇن.

قۇزى ھەم سېمىز قوينى قىلدى ئۇچا،

ئۇچا خان - تۇقچ بىرلە باردى دۇچا.

كىيىپ ئەڭنىگە ئەندىجانچە لىباس،

قوتانچە قىلىپ سەللەسنى ئاساس.

گۈللۈك، گۈل چەككەن

پۇتىغا كىيىپ مۇزائى ھەككە دار،

ئۆتكۈر، پارقىراق

بېلىگە ئاسىپ خەنجەرى ئابددار.

ئىچىگە كىيىم نىمچە ئى بەقەسەم،

قىلىپ بىز تەرەپ ۋەھىمى ئەندىشە ھەم.

تىزىپ خۇنىغە كەلدى ئۇچا بىرلە نان،

جانابى سەيدى غازى ساھىپ قىران.

كېلىپ بارىگاھ ئىچرە بەردى سالام،

خوجام بەردى ئاندىن جاۋابى سالام.

سوراپ ئىستەدى قىلدى ئاندىن دۇئا،

يىغا

قۇزى گىرىيە ئەيلەپ قىلىپ ئاھ - ۋاھ.

كېلىپسىز بۇ يەرگە نە يەردىن دېدى،

دېدى زاتىڭىز قايسى شەھەردىن دېدى.

دادامىز كېلىپ ئەردى شەھرى بۇخار،

ئۆزى سوداگەر ئەردى ئەھلى تۇجار.

كى بولغان ئىكەن ئاقسۇدا جايدار،

مېنىڭدىن بۆلەك ئىككى پەرزەندى بار.

دادام ئالتە يىل بولدى قىلدى ۋاپات،

ئانامىز بۇ ۋاقتلاردا باردۇر ھايات.

بۇ ئۆيدە نەچە ئەبرە ۋە نەبىرەسى،

ئۆزۈمنىڭ بەش - ئالتە بالا بارقىسى.

دېدى تاققا كەلدىم تىجارەت ئۈچۈن،

كېلىپ ھەزرىتىڭىزگە زىيارەت ئۈچۈن.

كۇچادىن خوجام چىقتى ئىسلام ئاچىپ،

جاھاندىن ھەممە كۇپرۇ زۇلمەت قاچىپ.

كېلىپ باي ۋە سايرامنى ئالدى تامام،

تۇرۇپ خىزمىتىدە ھەممە خاسۇ ئام.

دېدى خۇش خەبەرنى پەقىر ئاغلادىم،

غازاتقا پەقىر ئەمدى بەل باغلادىم.

جانابىڭغا كەلدىم كەلدىم پەقىر قوللارى،

باقۇرمەن ئەگەر بولسا دۇلدۇللارى.

مېنىڭكى مۇرادىم ئىرۇر سۇبېي - شام،

بەھەم بولسا خىزمەتتە تۇرسام مادام.

بەھەم = بىرلىكتە، مادام

= ھەمىشە

مۇسۇلمانى كامىل ئىكەن قۇزى باي،

مۇخا ئاش قويۇڭ بە ئىدازان سىن چاي.

يۈرۈپ ئىككى كۈن باردى ھەرقايان،

بۇ لەشكەر بىلەن خۇرەمۇ - شادىمان.

تامام ئۇقتى ئۇ سىرى ئەسراىنى،

دېيىشتى بۇلار رازى پىنھانى.

ئارادا دىمەي ھىچ سۆز قالمادى،

بۇ جاسۇسلىغىن ھىچ كىشى بىلمەدى.

ئىرادە قاچان ئاقسۇغا ماڭغالى،

ھەمىشە مۇسۇلمانلار كىز تۇتقالى.

ھېكىم چېرىك بىلەن جامدا ياتۇر،

بۇ جامدىن بۇيان مىدىرغاننى تۇتۇر.

بۇ يىغىغاننىڭ ئالدىدا قۇردۇردى دار،

ئاسغىلىق ئۆلۈكلەر تۇرادۇر قاتار.

ئۆلۈبۇدۇر دېدى يۈزدىن ئارتۇق كىشى،

قەپەسىدە تۇرادۇر كېسىلگەن باشى.

تىلەپ ھەزرەتىڭنى ھەمە چوڭ - كىچىك،

ئۆتەرگە يولى يوق، كېچەرگە كېچىك.

بۇ يەردىن ھايات بولمايىن ماڭسالار،

خوجام بىر بېرىپ ئاشۇنى ئالسالار.

ھەمە چوڭ - كىچىك ئەيلەشپ ئارزۇ،

كى ھەزەتلىرىنىڭ دېدى ئاقسۇ.

قاراپ يولغا يولغا بولدى ھەممە مۇنتەزىر،

قارىغۇ

يېقىندۇر كۆزى ئەمدى بولغاي بەسىر.

خوجامغا بۇ سۆزنى بىر - بىر دېدى،

بۇ تەدبىرنى ھەرگىز كىشى بىلمەدى.

نامازشام بىلەن بۇ سەگى بىپەدەر،

كېلىپ ئاق بۇلۇڭ يولغا كەتتى بەدەر.

ئاقسۇدىكى يەر نامى

ئۆتۈپ ئۇشبۇ قوچقار پاتماسدىن،

ئاقسۇدىكى يەر نامى

يۈرۈپ سائەتى ئۆتتى ئوغراقىدىن.

ناماز ۋاقتىدا قارا يۇلغۇن كېلىپ،

ياتىپ سائەتى ئەندەك ئارام ئېلىپ.

بۇ تۆرتىنچى كۈن تۇش بىلەن جامغا.

يېتىپ كەلدەلەر ئۇشۇ يىغىغاغا.

چادىردا ھېكىم بەككە تەئىزىم قىلىپ،

بۇ ھارماڭ دېدى قۇزىغا سۆز قاتىپ.

دېدى قىلدىڭىزمۇ خۇجامنى تاۋاپ،

كېلىپسىز قارارىدا كايىپ - جاۋاپ.

بۇ ۋاقتا دېدى خوجالار قاندا دۇر،

چېرىكى دېدى قانچىلىك باردۇر.

ئىككى مىڭدىن ئازدۇر، مىڭدىن ئوشۇق،

بۇ چېرىكنىڭ ئالدىدا ئول بىر قوشۇق.

ئانىڭ ئاتلىقى ئاز، تولاسى ياياق،

يانا بىر تۇلۇم ئوزۇقى، بىر تاياق.

بۇ ئەل ئەسكەرى باي - سايرامدىن،

كېلىپتۇ بۇلار جاڭگالۇ - تاغدىن.

بۇ شەھىيار، كۇچار كەتدى كورلا، بۇگۇر،

ئانىڭ ئازراقى بۇ تەرەپكە كېلۇر.

بۇ مىلتىقۇ - ئوقىياسى بەش يۈزچە بار،

ئانىڭدىن بۆلەك كەلگەندۇر ھاشار.

ياتار مەنزىلىدۇر ھېلى شاختۇرا،

بۇگۈن ياكىلۇر ئەرتە يۇلغۇن قارا

بۇ ۋاقتتا نوخشا دىگەن تاغدا،

يادا قىلدۇرۇپ ئوت قۇرۇش چاغدا.

بۇ قۇربان دىگەن ھەمەنىڭ ئۇستاسى،

ھەمە مالچىلانىڭ گۈل دەستىسى.

يادا قىلۇر مالچىلار مال بېرىپ،

ئانى ھەم ئالۇر ئۆز مالنى باقىپ.

ئۆزى ئەھلى دۆلەت ئىرۇر ئەغنىيا،

خىيالىم ئالىپ كەلسە قىلغاي يادا.

ھاۋانى تۇتۇپ قالسا ناگاھ جۇدۇن،

سۇ ئۈستىدە بولغاي بۇلار بىر قۇيۇن.

ئۇلارنىڭ ئىگىن - ئايغى ھۆل بولۇر،

قىيانلار كېلىپ چۆللەر ھەم كۆل بولۇر.

چىقۇر كاردى ھەمە جابدۇق - ياراق،

ئۇلار ھۆل بولۇر ھەمە باشتىن - ئاياق.

پاناقاپ كىرەر ھەممىسى دالداغا،

شەبى خۇن ئۇرالى سالىپ كالاغا.

ھۇجۇم

قانلىق كېچە، كېچىلىك

بۇ سۆزنى ئىشتىپ سايد بەگ كۈلۈپ،

يانا قايتا باشتىن تىرىلدى ئۆلۈپ.

كېڭەشلىك ئىكەنتۇق بۇ باي قۇزى،

دېدى زەرقى داغۇلنىڭ نەق ئۆزى.

يېغى كەلمەدى ئۆرتەدى ۋەھمەسى،

بۇ تاغنىڭ ئۇزاقراق دېدى پەللەسى.

ئىبەرسە بېگىم دورغا يا كاھىنى،

چىقىمچى

سۈرۈپ كەلتۈرۈر ئۇشۇبۇ غە مەزەنى.

بۇ ماڭغان كىشى نىسبى شەبدە بارۇر،

ھايال بولماسا تۇش پېشىنگە كېلۇر.

ھېكىم بەگ ئەبەردى ئاڭا كاھنى،

كى تەبىس قىلىپ بەردى دىڭماۋىنى.

ئۇچار قۇش كەبى يۈردىلەر تېز - تېز،

تاڭ ئاتقۇنچە باردى قىلىپ دەستا خىز.

ياداچىغا يەتكۈردى كاھى ھۆكۈم،

توقۇڭ ئاتىڭىزنى بارۇسىز چوقۇم.

كى ئانداغ يۈرۈپ تېز سۈرئەت بىلە،

بۇ جامغا تۇشتى پېشىن بىرلە.

كىرىپ كاھ بىلەن تۇردى تەئىزىم ئېتىپ،

ئەجەپ كەلدىڭىز ياخشى ۋاقتتا يېتىپ.

دېدى قىل ھۈنەرنى ئىشىك ئوخشاسۇن،

مابادا قىلىپ ئوخشاما قالماسۇن.

قىلۇرمەن دېدى ساڭا كۆپ ئىلتىپات،

بۇ شۇڭقار، لاچىن، سېمىز يورغا ئات.

كېلىپ غۇسل ئەۋەل تاھارەت قىلىپ،

يامغۇر ياغقۇزغۇچى

ياداچى چوقۇر سۇغا كىردى بارىپ.

سېپىرگەر

قولغا ياداچى ئالىپ تاشنى،

مۇناجات ئوقۇپ تۆكتى كۆز ياشنى.

ياداچى يادا تاشنى چۆرۈپ تۇرۇپ،

ئوقۇپ ئايەتنى ئاسمانغا ھۇرۇپ.

كى بىر سائەت ئىچرە تۇتۇلدى ھاۋا،

ئاسمان تەرەپ

بۇلۇت گۈكەرەپ بولدى سۈيى ساما.

نىل رەڭ

كۆكەردى ھاۋا ھەم بولۇپ نىل گۈن،

قاراڭغۇ كېچە

كى كۈندۈزكى كۈن گويا تېرە تۈن.

ھاۋا ئۆزى چاچماق چاقادۇر چاقنى،

كى دەريايى شۇردۇر گويىا ھەر ئاقنى.

خوجام ئول كۈنى چۆلگە كىرگەن ئىدى،

ھاۋا بولدى سۈرۈپ كېتەرمىز دېدى.

خوجام پادىشا ئول كۈنى مەھپەدە،

جاي ئىسمى

ھەمە لاۋۇ - لەشكەر ئۇزۇن ۋەقپەدە.

بۇ باشتىن ئاياغى ھەمە بولدى ھۆل،

ھەمە دەشتى چۆل سۇ تۈرۈپ كۆلۈ - كۆل.

نامازشام ۋاقتى بىلەن تۈشتى يولغا رابات،

ئۆز ھالىچە قالدى قايان قالدى ئات.

بۇلار ھەر بىرى تاپتى بىر خانەنى،

ئانى تاپماغان تاپدى بىر خانەنى.

بۇ كېچە مۇسۇلمانلار ئاراپ ئالىپ،

تۇرادۇر تاڭ ئاتتۇچى يامغۇر سالپ.

تۈگىدى

بايانات : ئۇيغۇر ئوغلى --- ھەۋەسكار تۈزگەن ھەرقانداق ئېلىكتاپنىڭ ئەسلى ماتىرىيالنىڭ ئاپتۇرلۇق ھۇقۇقى توردىكى ئەسلى ئاپتۇرغا مەنسۇپ ! بۇ ئېلىكتاپلار پەقەت ئىشتىن سىرتقى قىزىققۇچىلارنىڭ ئوقۇپ پايدىلىنىشى ، ئۆز-ئارا پىكىر ئالماشتۇرۇش ئۈچۈنلا ئىشلىتىشكە بۇلدۇ ، ئۇنىڭدىن سىرت سودا ئىشلىرى ياكى باشقا ساھەدە ئىشلىتىشكە بولمايدۇ . ئەگەر باشقا ساھەلەردە قانۇنسىز ئىشلىتىپ بىرەر مەسلى كۆرۈلسە بارلىق ئاقىۋەتكە ئىشلەتكۈچى ئۆزى مەسئۇل !!!

ئۇيغۇر ئوغلى --- ھەۋەسكار بۇ جەھەتتە ھېچقانداق مەسئۇلىيەتنى ئۆز ئۈستىگە ئالمايدۇ !!!!

ئەگەر ئاپتۇرلۇق ھۇقۇقىغا دەخلى يەتتى دېگۈچىلەر بولسا بىۋاستە ئۇيغۇر ئوغلى --- ھەۋەسكار بىلەن ئالاقىلاشسا بۇلدۇ . ئېلىكتاپلار تورا تەمىنلەشتىن توختىلىدۇ !!!!

ئۇنىڭدىن باشقا ئەگەر ئۇيغۇر ئوغلى --- ھەۋەسكار تۈزگەن ئېلىكتاپلارغا نىسبەتەن ھەرقانداق پىكىر-تەكلىپلىرىڭىز بولسا ، ئۇيغۇر ئوغلى --- ھەۋەسكار بىلەن بىۋاستە ئالاقىلاشسىڭىز بۇلدۇ .

2008 - يىلى 2-ئاينىڭ 6-كۈنى

شەندۇڭ --- جىنەن

